

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Kvazi státy v současném mezinárodním systému

Tereza Boušková

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

Kvazi státy v současném mezinárodním systému

Tereza Boušková

Vedoucí práce:

PhDr. Linda Piknerová

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012

.....

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí práce, PhDr. Lindě Piknerové, za odborné vedení, cenné rady a připomínky během psaní mé bakalářské práce.

OBSAH:

Úvod.....	1
1. Definice termínu kvazi stát.....	5
1.1 Vývoj státnosti	5
1.2 Termín kvazi stát.....	12
1.3 Kvazi státy v současném mezinárodním systému	16
2. Postavení kvazi států v současném mezinárodním systému.....	19
2.1 Somaliland	23
2.2 Severokyperská turecká republika	32
3. Postoj OSN vůči kvazi státům	40
3.1 OSN versus Somaliland	42
3.2 OSN versus Severní Kypr.....	45
Závěr.....	48
Zdroje	53
Resumé	59
Přílohy	60

Úvod

Stát a jeho různé formy jsou výsledkem dlouhodobého vývoje. Moderní stát, v podobě v jaké ho známe dnes, vznikl ve 20. století v souvislosti s hospodářským růstem a společenskými změnami. Základy k jeho vzniku však byly položeny mnohem dříve, za důležitý milník je považován Vestfálský mír z roku 1648. Ne všechny státy v současném mezinárodním systému však splňují kritéria klasického moderního státu. Moderní stát totiž není jedinou existující formou státnosti. Jednou z takzvaných deviantních forem státu je např. kvazi stát.

Cílem bakalářské práce nazvané „Kvazi státy v současném mezinárodním systému“ je co nejlépe popsat postavení kvazi států na současné mezinárodní scéně, především pak přístup OSN k těmto politickým entitám. Za tímto účelem byly pro práci vybrány případové studie Somalilandu a Severního Kypru. Ústřední otázkou práce je to, jaké je postavení kvazi států v současném mezinárodním systému a zda, či popřípadě jak tento systém ovlivňují. V práci je využita metoda deskripce, praktická část se pak ve větší míře věnuje dvěma případovým studiím, případové studii Somalilandu a případové studii Severního Kypru.

Práce se skládá ze dvou hlavních částí, teoretické a praktické, které se pak dále dělí na kapitoly a podkapitoly. Jak bylo zmíněno výše, prošel stát ve své historii dlouhým vývojem. První podkapitola teoretické části se tedy zabývá vývojem konceptu státnosti. Kapitola představuje jedno z možných dělení států na moderní, postmoderní a postkoloniální a fungování jednotlivých forem státu. Tato část vychází především z práce Georga Sørenseny. Jeho dělení států na moderní, postmoderní a postkoloniální je pouze jednou z mnoha variant, avšak já je považuji za stěžejní. Je zde rovněž zmíněna problematika vzniku a uznání nového státu z perspektivy mezinárodních právních norem. Dále máme možnost se v kapitole seznámit i s dalšími typy států, jež nezapadají do základního Sørensenova dělení. Jedná se o státy slabé, rozpadající se či rozpadlé. Kromě Sørenseny vychází kapitola z prací Haralda Ch. Scheue, Francise Fukuyamy, Tomáše Šmída a Vladimíra Vaďury.

Následující podkapitola se již zaměřuje na samotný koncept kvazi států a jeho teoretické vymezení. Nejprve je zde popsán vývoj tohoto pojmu a to, co si pod ním různí autoři představují. Kromě jiných je zde zmíněn hlavně názor Roberta H. Jacksona a Pála Kolstøho, které pokládám za zástupce dvou krajních a nejrozšířenějších pohledů. Tato práce přebírá typologii P. Kolstøho. Jedná se o nejjasněji definovanou typologii, která má pevně dané meze a mně se jeví jako nejjednoznačnější. Kromě výše zmíněných autorů čerpá podkapitola rovněž z práce Martina Riegla.

Poslední podkapitola teoretické části, nazvaná „Kvazi státy v současném mezinárodním systému, aplikuje Kolstøho typologii na konkrétní příklady politických entit. Jsou zde uvedeny jak zaniklé, tak stále existující kvazi státy. V této práci nejsou uvedeny Kosovo a Taiwan i přesto, že jsou za kvazi státy často označovány. Důvodem je specifická obou politických entit, v důsledku čehož není možné jednoznačně tvrdit, že se jedná o kvazi státy. Je zde rovněž zmíněno rozdělení kvazi států na státy s patronem a bez patrona.

První kapitola praktické části nejprve uvádí konkrétní příklady států s vnějším patronem a bez vnějšího patrona. Kapitola se zabývá působením kvazi států na mezinárodní scéně, zmiňuje několik oblastí, ve kterých se kvazi státy více či méně angažují. Zároveň jsou zde zmíněny problémy, se kterými se musí kvazi státy potýkat při vystupování na mezinárodní scéně. Ke zpracování byly použity práce Scotta Pegga, Niny Caspersenové, Marthy J. Petersonové či Bartosze H. Stanislawského.

Tato kapitola je dále rozdělena na dvě podkapitoly, každá z nich se věnuje konkrétnímu příkladu kvazi státu. První z nich je Somaliland, jakožto zástupce kvazi státu bez vnějšího patrona, druhá je Severokyperská turecká republika, jež patronský stát má. Severní Kypr a Somaliland jsem vybrala, jelikož na nich lze velmi dobře demonstrovat rozdíl ve vnitřním fungování kvazi státu s patronem a bez patrona. Zároveň můžeme vidět rozdíl v mezinárodním postavení kvazi státu s patronem a bez patrona. Jak v případě Somalilandu, tak v případě Severního Kypru, je nejprve představena historie, vznik a vnitřní fungování kvazi

státu a poté způsob, jakým vystupují na mezinárodní scéně či zda se mezinárodní společenství nějakým způsobem zaobírá těmito kvazi státy. Pro vypracování podkapitoly o Somalilandu byly mimo jiných klíčové práce Michaela Wallse a Benjamin R. Farleyho. Část o Severním Kypru vycházela hlavně z autorů Marii Hadjipavlou-Trigeorgisové a Lenose Trigeorgise, Tozuna Bahcheliho a Sida Noela či Andrewa Bell-Fialkoffa.

Druhá kapitola praktické části a zároveň poslední kapitola celé práce se zabývá postavením OSN vůči kvazi státům. Nejprve zde můžeme nalézt obecný přístup OSN k právu národa na sebeurčení a následně to, jak se přístup OSN vůči nově vzniklým státům v průběhu času proměňoval. Dále následují dvě podkapitoly věnující se přístupu OSN konkrétně k Somalilandu a Severnímu Kypru. Tato část vychází z prací Frederica L. Kirgise, Liama Andersona, Igbala Jhazbhayho a Vana Coufoudakise.

V odborné literatuře se začal pojem kvazi stát objevovat ještě před koncem studené války. Výrazné pozornosti se však výzkum fenoménu kvazi států stal až v 90 letech. V zahraničí můžeme nalézt celou řadu autorů zabývajících se touto problematikou, většina z nich přijala koncept mezinárodně neuznaných kvazi států nebo vnitřně rozpadlých kvazi států. V České republice není problematice kvazi států věnována příliš velká pozornost. Problém literatury, jež se zabývá kvazi státy, pak spatřuji především ve velkém terminologickém zmatku a nejasnosti, v důsledku čehož mohou být jednotlivé práce pro čtenáře nepochopitelné či nepřehledné.

Ke zpracování této bakalářské práce bylo použito výhradně relevantních zahraničních zdrojů, které jsou nezbytné pro zpracování daného tématu. I když existuje velké množství zahraničních publikací zabývajících se touto problematikou, není jejich dostupnost v České republice příliš dobrá. Některé z nich má naštěstí k dispozici knihovna Ústavu mezinárodních vztahů v Praze. Většinu zdrojů však tvoří odborné zahraniční články, jež jsou dostupné on-line v odborných databázích.

Pro pochopení konceptu kvazi států jsou klíčové především práce Roberta H. Jacksona a Pála Kolstøho, přičemž každý z nich zaujímá jiný postoj k tomu, co to kvazi stát je. Při zkoumání problematiky neuznaných států se můžeme setkat například s Ninou Caspersenovou, jež se dále zaměřuje na oblast Kavkazu a Balkán. Zároveň, jak je patrné ze seznamu literatury, bylo čerpáno i z českých autorů. Na tomto místě je tak třeba vyzdvihnout práci Martina Riegla, která velmi přehledně shrnuje vývoj terminologie kvazi států, či práci Tomáše Šmída a Vladimíra Vaňury. Použité zdroje se nezabývají pouze samotným tématem kvazi států, ale také mezinárodním systémem a státností obecně. Nutno podotknout, že právě tyto zdroje jsou v České republice dostupnější než publikace zabývající se výhradně kvazi státy. Ze zahraničních autorů, důležitých pro tuto část práce, bych vyzdvihla Georga Sørensen, jenž se ve své práci velmi podrobně zabývá vývojovými fázemi státnost. U případových studií pak bylo využito především prací autorů, kteří se na danou oblast, Somaliland či Severní Kypr, specializují. Konkrétně bych uvedla Michaela Wallse, Benjamin R. Farleyho, Marii Hadjipavlou-Trigeorgisovou, Lenose Trigeorgise či Tozuna Bahcheliho a Sida Noela. V praktické části pak byly významným přínosem internetové stránky OSN, jež se však mohou jevit jako nepřehledné.

1. Definice termínu kvazi stát

1.1 Vývoj státnosti

Mezinárodní právo neupravuje právní řád národů ale soužití suverénních států. A právě suverénní státy jsou ve většině případů tvůrci mezinárodně právních norem a zároveň hlavními nositeli práv a povinností. Problematika uznání státu a státnosti však není na základě mezinárodního práva nesporná, naopak se jedná o proces v praxi velmi složitý. I když se zdá, že mezinárodní právo týkající se této problematiky vychází z pevných základů, v praxi už výklad tak jasný není. Některá kritéria určující suverénní stát totiž mohou být velmi sporná a zároveň neexistuje žádný přesný návod na vybudování nového suverénního státu. V dnešní době znamená vznik nového státu buď zmenšení stávajícího státního útvaru, nebo jeho rozpad. Zde pak dochází k dilematu mezi právem národa na sebeurčení a udržení statusu quo. Vybudování nového suverénního státu není pouze otázkou mezinárodního práva, ale vstupují zde do hry i politické úvahy a strategie. v důsledku těchto obtíží pak může dojít k situaci, kdy i přes splnění právních kritérií suverénního státu není útvar uznán většinou již existujících států. (Scheu, 2008: 4)

První společenská uspořádání nazývaná státy začala vznikat již před deseti tisíci let na území staré Mezopotámie či Číny. Moderní stát se v podobě, v jaké ho známe dnes, objevil však až mnohem později. (Fukuyama, 2004: 13) od 19. století se stal stát dominantním typem politické organizace, která hraje významnou roli jak v životě jedince, tak v mezinárodním systému. (Waisová, 2007: 8) Počátky moderního státu evropského typu můžeme nalézt s rozkvětem španělského, francouzského a švédského království před 400 – 500 lety. Ačkoliv se to tak může zdát, není tato forma státnosti univerzálním typem státního zřízení. K jeho rozšíření v mimoevropském světě došlo zejména po druhé světové válce. Za příklad úspěšně vybudovaného moderního státu můžeme označit Indii a Čínu, v mnoha dalších oblastech světa byly tyto státy utvořeny jen formálně. (Fukuyama, 2004: 13)

I přes velkou terminologickou nejasnost se v současném mezinárodním systému vyskytuje mnoho různých typů států. (Waisová, 2007: 7) Podle Sørensen (2005: 89) můžeme rozeznat tři typy států: moderní, postmoderní a postkoloniální. Autor dále upozorňuje na fakt, že každý suverénní stát je jedinečný, což podle něj brání všeobecnému konceptuálnímu pochopení vývoje suverénní státnosti. „*suverénní stát je vynálezem člověka; stát prochází vývojem a změnou každý den*“ (Sørensen, 2005: 90). Z dlouhodobého hlediska je však většina změn nezajímavá, některé změny se ale hromadí, čímž se stávají významnějšími. Sørensen vychází z ideálního typu státu: všechny státy mají vymezené území, obyvatelstvo a určitou formu vlády, a jsou konstitučně nezávislé.¹ I když všechny suverénní státy sdílí tyto charakteristiky, v řadě dalších se liší. Nutno také podotknout, že moderní stát nikdy nebyl převažující formou státnosti. (Sørensen, 2005: 91)

Jak bylo zmíněno výše, ke vzniku moderního státu došlo v Evropě před 400 – 500 lety. Pokud bychom se podívali na důvody vzniku moderního státu, bylo by jich hned několik: „*slabá vládnoucí struktura Svaté říše římské, nové výrobní postupy a moderní technologie, které přispěly k rozkvětu kapitalismu, soutěž mezi světskými a náboženskými elitami o moc i prestiž a mezi vládnoucími elitami politických entit o území a zdroje*“ (Sørensen, 2005: 91). Ke zrodu rané formy moderního státu došlo mnohaletým vývojem a k ukončení procesu formování moderního státu došlo až ve 20. století. (Sørensen, 2005: 94)

Specifický vztah mezi státem a společností respektive státem a národem je ukazatel, který odlišuje moderní stát od feudální společnosti. Tento specifický vztah znamená, že národ je reprezentován státem, který mu zajišťuje bezpečnost, svobodu, pořádek, spravedlnost a blahobyt. Bezpečnost státu se stala bezpečností národa. Feudální společnost byla založena na lojalitě k vládnoucímu jedinci, moderní lojalita národa se vztahuje k institucím státu, je odosobněná. (Sørensen, 2005: 95) Myšlenka národního státu se poprvé objevila až v americké

---

¹ Konstitučně nezávislé státy jsou podle mezinárodního práva uznány za členy mezinárodního společenství států. (Sørensen, 2005: 90)

a francouzské revoluci. Národ byl v Deklaraci práv člověka a občana označen za klíčový při vytváření národního státu. Člověk byl poprvé vnímán jako občan s nárokem na rovnost před zákonem a se svými právy, avšak ve své době byla Deklarace pouhou teorií než skutečností. v 19. století Herder označil za základ národa jazyk a kulturu. Od té doby se začala vytvářet národní identita, a to většinou státem skrze masové vzdělávání. K pevnému zakotvení národní identity došlo v některých státech až na počátku 20. století (Sørensen, 2005: 96). Podle Gellnera *„nacionalismus nejenom vymezuje hranice jednotek, ale zároveň předpokládá, že daná jednotka má institucionální vedení („stát“) a její hlavní starostí je, aby místa v tomto institucionálním mocenském centru obsazovali členové „národní“ kultury, tj. kultury, která jednotku definuje“* (Gellner, 2003: 19). Jinými slovy by se dalo říci, že nacionalismus předpokládá shodu mezi politickou a národní identitou. Tato zásada se stala základem při tvoření hranic v Evropě po první světové válce. A řada etnicko-nacionálních skupin požaduje uznání právě na jejím základě. Naplnění tohoto požadavku se však ukázalo politicky i prakticky nemožné. Dnes existuje jen minimum států založených na etnicko-kulturně definované skupině žijící na určitém území. (Sørensen, 2005: 96)

Ačkoliv je to paradox, evropské moderní státy soutěžily na globální úrovni vytvářením koloniálních říší, na jejichž základech pak vznikly různé typy nmoderních států. (Sørensen, 2005: 95) Dalším typem státního zřízení v současném mezinárodním systému podle Sørenseny je postkoloniální stát. Na rozdíl od moderního státu, jenž vznikl jako důsledek dlouhodobého procesu, ve kterém docházelo ke střetům silných a slabých vládců, bývalé kolonie získaly díky dekolonizaci nezávislost bez ohledu na to, zda byly silné či slabé. Koloniální minulost může být vysvětlením pro současný stav postkoloniálních států jen z části.² (Sørensen, 2005: 100)

---

² Sørensen (2005: 100) uvádí Taiwan a Jižní Koreu jako příklady zemí, kde není postkoloniální minulost překážkou v jejich vývoji.

Důvodů, proč v těchto státech došlo k takovému vývoji je mnoho. Způsob, jakým vládly koloniální mocnosti ve své vlastní zemi, se velmi lišil od způsobu vlády v kolonii. Fungování kolonií nelze v žádném případě označit za demokratické. V koloniích byla tolerována rasová diskriminace a porušovány základní občanské svobody. Navzdory své nedemokratičnosti, došlo v těchto koloniích k potlačení či úplnému odstranění otroctví a více méně zde panoval mír a pořádek. (Jackson, 1990: 147) Až do příchodu dekolonizace neměla většina koloniálních národů obvyklá práva demokratického občanství. Bylo tedy nezbytné, aby proces dekolonizace nebyl pouhým udělením suverenity a předáním moci, nýbrž aby došlo k vybudování institucionálního rámce moderní konstituční demokracie. Tento postup aplikovala na své kolonie Velká Británie. Ostatní koloniální mocnosti většinou pouze předaly moc. Proces ústavnosti byl většinou neúspěšný. V praxi se pak často dostaly k moci autoritářské režimy s vládou jedné strany. (Jackson, 1990: 148) Došlo zde k vytvoření systému „osobní vlády“ či „vlády silného muže“. (Jackson – Rosberg dle Sørensen ; Sandbrook dle Sørensen, 2005: 101) ³

Poté, co bývalé kolonie získaly nezávislost, soustředili se zdejší vládcí hlavně na svůj vlastní prospěch a ne na budování státu. Došlo také k rozštěpení společnosti podle různých linií a ani jejich ekonomiky nebyly schopny udržet ucházející úroveň blahobytu. Před získáním nezávislosti byly všechny společenské skupiny sjednoceny jediným cílem, a sice odstranit kolonizátory. Tento jednotící prvek však po získání nezávislosti zmizel. Různé projekty budování národa dopadly až na některé výjimky špatně. Ke špatné situaci přispěl rovněž téměř nulový tlak zvenčí, který by vládce donutil zachovat určitá vnitropolitická pravidla. Takto fungující stát však nemůže zajistit bezpečnost, pořádek a spravedlnost pro občany. Stát se pak pro ně stává spíše hrozbou. Stav,

---

³ Osobní vláda či vláda silného muže znamená, že nejdůležitější místa ve státě jsou obsazena loajálními lidmi vládce. Státní aparát je pak celý kontrolován vládcem a vazby jsou ještě více utužovány penězi z vládních úřadů. Příjmy ze státního aparátu pak má jen několik vyvolených. (Sørensen, 2005: 101)

kdy se stát nachází v této situaci, se nazývá „uchvácená autonomie“⁴. (Sørensen, 2005: 101)

Nesmírně složitým problémem bylo spojit různé etnické skupiny a ve společnostech multietnických států tak většinou došlo k prohloubení konfliktu. Velmi slabé byly také státní struktury a vládcí se většinou soustředili hlavně na represivní složky. Ze strany vládnoucí strany docházelo k manipulaci voleb a rovněž k potlačování opozičních stran. Zároveň vzrostl počet politických vězňů. (Jackson, 1990: 148 – 149)

Většina populace „uchvácených států“ nepodporuje vládu, legitimita státu je tedy velmi nízká. Hyden označuje státy, kde obyvatelstvo nerespektuje pravidla a nařízení vlády, protože vláda nemá žádnou autoritu, jako „vznášející se státy“⁵. (Hyden dle Sørensen, 2005: 102) Obyvatelstvo se pak místo na stát obrací na lokální komunity nebo etnické skupiny. (Sørensen, 2005: 102) Ekonomiky postkoloniálních států jsou většinou závislé na světovém trhu a často také na vývozu jednoho nebo několika primárních produktů a dovozu technologicky náročných výrobků. Struktura ekonomiky je velmi heterogenní, zahrnuje jak moderní tak feudální prvky. (Sørensen, 2005: 103)

Třetím typem státnosti je podle Sørenseny stát postmoderní. Jedná se o moderní liberální státy, které vznikly po druhé světové válce a snažily se o posílení vzájemné spolupráce (USA, Západní Německo, Japonsko). Vzájemná spolupráce zároveň posílila vzájemnou závislost a přispěla k nerovnoměrné ekonomické globalizaci. Spolupráci prohlubovaly prostřednictvím vytváření různých typů institucí s globálním nebo regionálním rozsahem. Tento vývoj vedl k proměně státu i společnosti, čímž vznikl nový typ suverénního státu. Oproti modernímu státu došlo ke vzniku víceúrovňového vládnutí a mezi státy se vyvinula nová forma vztahů, tzv. mezinárodní režimy, které upravují chování a jednání států v konkrétních oblastech. Moc je rozptýlená a decentralizovaná,

---

⁴ Pojem uchvácená autonomie popisuje stav, kdy jsou tyto slabé státy autonomní, protože nepodléhají žádnému silnému vnějšímu omezení. Uchvácený proto, že elity zneužívají kontrolu státu jen k zajištění vlastního zisku a zájmu. (Sørensen, 2005: 101)

⁵ Vznášející se státy = balloon states – visí ve vzduchu bez zřejmého spojení se společností. (Hyden dle Sørensen, 2005: 102)

což posiluje a zároveň oslabuje moc státu. Stát získá možnost ovlivňovat i oblasti, na které by jinak jeho vliv nedosáhl, jeho moc je tedy posílená. Oslabování moci státu je způsobeno nutností vyjednávat s ostatními členskými státy i v případě úpravy vnitrostátních vztahů. Víceúrovňové vládnutí se čím dál více objevuje v různých oblastech světa, nejen v EU. S tím vším souvisí i občanská práva, která už nejsou svázána pouze s územím státu. Postmoderní státy nefungují na principu národních ekonomik, ale většina států se integruje v rámci globální ekonomiky. Národní ekonomika se stává nesoběstačná. (Sørensen, 2005: 104 - 108)

Sørensen pracuje s ideálními typy států, z čehož vyplývá, že v mezinárodním systému můžeme nalézt různé další entity, které nezapadají ani do jedné z výše zmíněných skupin státnosti. Jochen A. Frowein začal v 60. letech používat termín *de facto režim*, což jsou podle něj entity, které nejsou uznané, a podle mezinárodního práva tedy nejde ověřit, zda to jsou skutečně státy. Během studené války nebyl proces uznání nových entit za státy postaven na mezinárodním právu, ale především na geopolitických prioritách a studenoválečné realitě. Paradoxem bylo, že tato neakceschopnost mezinárodního systému vedla ke stabilizaci teritoriální integrity a zabránila budování nových států na úkor starých. Po skončení studené války se situace na mezinárodním poli velmi změnila, což je patrné na rozpadu bývalé Jugoslávie a Sovětského svazu. Reakcí na tyto události byla debata o možnosti vytvoření nového mezinárodního práva. Výsledkem bylo konstatování H. Neuholda a B. Simma, že rozhodujícím faktorem v procesu uznání bude faktická síla režimu na úkor práva. (Scheu, 2008: 5)

Stát, u kterého je možné nalézt funkcionální nebo institucionální dysfunkci, lze označit jako nemoderní stát. Dále ale existují tzv. slabé státy, které jsou ještě uznávány za moderní státy, ale chybí jim prostředky k prosazení monopolu násilí a plnému zajištění veřejných statků. (Waisová, 2007: 12) Problematikou slabé státnosti se zabývá řada autorů, používají však různé

termíny, aniž by blíže vysvětlili, zda je chápou jako synonyma, či zda je mezi jednotlivými termíny rozdíl. (Jihlavec, 2007: 19)

Od 50. let 20. století se setkáváme s konceptem *soft state*, který byl spojován především se státy Třetího světa, dnes ho však můžeme nalézt pod jiným podrobněji rozpracovaným názvoslovím. (Jihlavec, 2007: 20) Tento koncept rozlišuje *empirical state* a *juridical* neboli *soft state*. Pojem *empirical state* je v podstatě moderní stát evropského typu, jaký popisuje Sørensen. *Soft state* je takový stát, který získal suverenitu na základě rozhodnutí mezinárodního společenství, ačkoliv mu chybí základní prvky státnosti. Koncept *soft state* je možné ztotožnit s pozdějším pojetím *weak state*. (Jihlavec, 2007: 23) Jihlavec upozorňuje na problém snadné záměny *weak state* s tzv. *small power*. Zatímco *small power* souvisí s malou geografickou rozlohou a menším vlivem v mezinárodních vztazích, *weak state* je zaměřen na vnitřní slabost státu. Pokud se slabost *weak state* ještě více prohlubuje, může dojít ke ztrátě ukazatelů moderního státu. Tyto státy jsou pak řadou autorů označovány jako *failing* či *failed states*. (Waisová, 2007: 12)

Slabé, rozpadající se a rozpadlé státy se staly na akademické půdě předmětem analýzy v polovině 90. let 20. století, což souviselo s rozpadem Sovětského svazu a Jugoslávie, a s krachem post studenoválečných států Třetího světa. 11. září 2001 se pak stalo dalším milníkem v tomto výzkumu, když se na tyto typy států začalo pohlížet jako na bezpečnostní hrozbu pro ostatní státy mezinárodního systému. Za typické rysy slabých a rozpadajících se států je považován nárůst organizovaného a živelného násilí, špatné fungování legislativních institucí, jejichž kompetencí se začínají ujímat exekutivní instituce. Dále je pro tyto státy typický ekonomický úpadek, což vede k rozpadu infrastruktury a k situaci, kdy se veškeré služby stanou neformalizovaným obchodním artiklem, jehož distribuci doprovází velká míra korupce. Za poslední stadium rozpadu je považována ztráta kontroly v bezpečnostní oblasti. Tato situace může vyústit v pokus o ohrožení vlády ze strany některé z nestátních ozbrojených skupin. (Šmíd – Vaňura, 2009: 45)

Termínem selhávající či zhroutený stát se označovaly ty země, kde v 90. letech probíhala vážná politická krize, např. Somálsko, Bosna a Hercegovina, Libérie či Afghánistán. Dnes nejuznávanější typologii, podle které byl sestaven i Failed States Index, vytvořil R. I. Rotberg. Ten rozdělil státy do čtyř skupin: silné (*strong*), slabé (*weak*) selhávající (*failed*) a zhroutené (*collapsed*). Jednotlivé typy států však nejsou dostatečně odlišené, a proto i přes svou relevanci neslouží tato typologie k praktické aplikaci, ale spíše k teoretickému zařazování konkrétních případů do jednotlivých kategorií. Zhroutené státy jsou podle Rotberga extrémní formou pádu státu, kdy se území státu stane arénou pro různé nestátní ozbrojené aktéry. Selhání (*failure*) a kolaps (*collapse*) státu jsou podle něj dva stupně téhož procesu. Až J. Millikenová a K. Krause, kteří jeho typologii přepracovali, toto považovali za odlišné jevy, týkající se různých dimenzí (institucionální a funkcionální) fungování státu. Výše uvedené rozdělení je výsledkem výzkumu v Severní Americe. V Evropě se označení selhávající stát dlouho nepoužíval. G. Sørensen například navrhoval termín rozvrácené státy, jelikož se státy nemusí rozpadnout úplně, nýbrž jejich instituce pouze nemají dostatek kapacit. Můžeme se rovněž setkat s označením křehký stát (*fragile state*). (Šmíd – Vaňura, 2009: 46 – 47)

1.2 Termín kvazi stát

Postupem času se v politické vědě a mezinárodních vztazích etablovalo mnoho pojmů označujících státy neschopné plnit základní funkce státu a uplatnit monopol legitimního násilí na svém území. O některých z nich jsem se již zmiňovala výše. Podobný terminologický zmatek můžeme pozorovat u pojmů označujících entity fungující jako státy, které však nejsou schopny získat vnější suverenitu. Na tyto entity lze v literatuře narazit pod označením *de facto state*, *empirical statehood*, *para-state*, *unrecognized state*, *pseudo-state* či *quasi state*. Zmatek v této terminologii je často způsoben pouze s odlišnými popisy jedné skutečnosti. (Riegl, 2010: 59) Jedním z používaných problematických označení

je i výše zmíněný kvazi stát (quasi state). Samotný význam tohoto termínu prošel dlouhým vývojem a dodnes ho různí autoři používají pro různé politické entity.

Termín kvazi stát se začal v odborných pracích objevovat ještě před koncem studené války. Poprvé tento termín použili M. I. Glassner a H. J. De Blij, kteří pod tento pojem zahrnuli tzv. teritoria s přechodným statusem (Riegl, 2010: 57), což jsou podle nich rozdělené státy jako Severní a Jižní Vietnam či SRN a NDR. Jako kvazi státy neoznačovali pouze rozdělené státy, ale také různé další politické entity, kterým chyběla jakákoliv společná charakteristika. v jejich seznamu kvazi států se tak ocitla i Andorra, Vatikán či jihoafrické bantustany Transkei, Bophutharswana, Venda a Ciskei⁶. Následně se tento termín začal používat také v mezinárodních vztazích v souvislosti s různými entitami, kterým chyběla vnitřní suverenita. Jak uvádí Riegl, R. H. Jackson a C. G. Rosberg se zaměřili především na takové entity, jejichž státní instituce nefungují a jsou v určité fázi rozpadu, zároveň nejsou schopny prosadit užití monopolu násilí. (Riegl, 2010: 57-58) Jackson jako kvazi státy označuje bývalé kolonie, které sice získaly všechna práva jako ostatní suverénní státy (právně jsou tedy suverénní), ale vnitřní suverenita zde stále chybí a je ji potřeba dobudovat. Podle Jacksona může mezinárodní společenství uznat tyto státy za nezávislé, budování státu je však dlouhodobá vnitrostátní záležitost, kterou lze úspěšně dokončit pouze s úsilím a schopnostmi nejen vlády ale i obyvatelstva. Jedním z definičních znaků kvazi států podle Jacksona je tedy *„závazek současného mezinárodního společenství k podpoře jejich rozvoje nebo alespoň ke kompenzaci jejich současné zaostalosti obdobně jako se sociální stát chová ke svým chudým obyvatelům“* (Jackson, 1990: 21) Jackson také zmiňuje H. Bulla a A. Watsona, kteří poukazují na to, že kvazi státy užívají plné suverenity, ale chybí jim instituce, které by prováděly kontrolu nad jejich úředníky. Což vede ve výsledku k tomu, že ne všichni obyvatelé mají přístup k vymoženostem spojeným s nezávislostí. Faktem také zůstává, že stejně jako velké a silné státy, vždy

---

⁶ Nezávislost Transkei, Bophutharswana, Venda a Ciskei byla uznána pouze Jihoafrickou republikou a ostatními jihoafrickými domovinami. Tato nezávislost byla pouze formální, jelikož by díky roztříštěnosti svých území nemohly bez Jihoafrické republiky samy existovat. (Piknerová, 2009: 269)

zároveň existovaly malé a slabé státy. V tradičním systému rovnováhy sil se tyto malé a slabé státy snažily vlastním úsilím přežít. Ne vždy se jim to samozřejmě povedlo. Od té doby došlo k velkým změnám v mezinárodních pravidlech a dnes již slabost a zaostalost není důvodem k dobývání a kolonialismu. Mezinárodní rozvojová pomoc není ohrožováním nebo zpochybňováním suverenity, je spojována či obhajována nutností chránit lidská práva. Podle Jacksona již dnes není politická slabost a špatná ekonomika hrozbou pro suverenitu nebo státnost. Podle něj jsou kvazi státy nástroje. Elity těchto kvazi států pak označuje za příjemce nesoutěživých mezinárodních norem, což označuje za zcela nový jev v dlouhé historii systému suverénních států. (Jackson, 1990: 22 – 24) Podle Jacksona mají kvazi státy pouze negativní čili vnější suverenitu. Jeho koncept kvazi státu je však mnoha autory kritizován za to, že je příliš vágní a výčet států není úplný. (Jihlavec, 2007: 59 – 60)

Moderní národní stát disponuje suverenitou vnitřní a vnější. P. Kolstø, další významný autor zabývající se problematikou terminologie kvazi státu, který se pokusil o eliminaci terminologických nejasností, tvrdí, že v dnešním mezinárodním systému existují dvě politické teritoriální entity, jež nesplňují kritéria národního státu. Jedná se o entity, které postrádají vnitřní nebo vnější suverenitu. Ačkoliv je na první pohled zjevné, že je mezi těmito dvěma deviantními formami státu velký rozdíl, často je pro ně užíváno stejné označení - kvazi stát. (Kolstø, 2006: 724) Aby mohla být politická entita nazývána kvazi státem, musí podle Kolstøho splňovat určité podmínky. Vedení této politické entity kontroluje většinu území, na které si dělá nárok. Dále pak musí usilovat o mezinárodní uznání a zároveň nesmí být uznán jako nezávislý stát. Mezi kvazi státy by se rovněž neměly zařazovat krátkodobé politické pokusy (například entity, které se pokouší o získání statutu nezávislého státu méně než 2 roky). (Kolstø, 2006: 726) Kromě těchto základních kritérií trpí většina kvazi států nedostatkem silné státní struktury.

Kolstø také poukazuje na pět faktorů, které souvisí se životaschopností kvazi států. Prvním faktorem je symbolické budování národa. V dnešní době

se všechny státy proklamují jako národní státy. Vůdci kvazi států, stejně jako vůdci suverénních států, vystupují jménem lidí žijících na jejich nárokovaném území a snaží se o posílení pocitu společné identity. Existují tři základní důvody, proč je tento proces ve většině kvazi států úspěšný. Přetrvává zde vzpomínka na občanskou válku, díky které kvazi stát vznikl. Zdejší vůdci mohou velmi snadno v obyvatelích vypěstovat před stavu společného vnějšího nepřítele a v neposlední řadě je jeho homogenita dána výměnami obyvatelstva a etnickými čistkami, které předcházely odtržení. Jako další faktor určující životaschopnost kvazi států Kolstø určuje vojenskou sílu. Kvazi státy byly vytvořeny vojenskými prostředky a měly by jimi být i udržovány. Jelikož nejsou chráněny mezinárodním systémem vzájemného uznání, musí více než ostatní bojovat o přežití touto cestou, čímž ovšem dochází k militarizaci společnosti. Třetím faktorem je slabost mateřského státu, díky čemuž nedojde k opětovnému sjednocení či k další válce. Mateřské státy však nejsou vždy slabé, a proto je pro mnoho kvazi států životně důležitý vnější patron, který mu pomáhá a hraje stejnou roli jako mezinárodní společenství ve vztahu ke slabým státům. Posledním faktorem zajišťujícím přežití kvazi států je paradoxně mezinárodní společenství. Ačkoliv mezinárodní společenství odmítne přijmout kvazi stát do mezinárodního systému států, zastává názor mírového řešení konfliktů a upřednostňuje vyjednávání. Do hry pak vstupují mezinárodní organizace, které začnou fungovat jako jakýsi kolektivní patron kvazi státu, zprostředkovávají vyjednávání a vysílají peacekeepingové mise. (Kolstø, 2006: 729 – 734)

Jak bylo řečeno výše, význam termínu kvazi stát prošel dlouhým vývojem a dosud není jednoznačné, co který autor tímto označením myslí. V této práci budu vycházet z typologie P. Kolstøho. Kromě toho, že se jedná o poměrně mladou typologii, je nejjasněji definovaná, má pevně dané meze a je tedy z mého pohledu nejjednoznačnější.

1.3 Kvazi státy v současném mezinárodním systému

Je zjevné, že pokud aplikujeme terminologii P. Kolstøho, počet politických entit splňujících podmínky pro označení kvazi stát se značně zredukuje. Kvazi státy bylo možné v Evropě, Asii a Africe najít již v období po druhé světové válce. Avšak až s koncem studené války je možné pozorovat větší množství těchto entit, a to zejména na území bývalého Sovětského svazu a Jugoslávie. Co se týče postsovětských republik, můžeme zde nalézt čtyři kvazi státy. Jedná se o Podněsterskou moldavskou republiku, Republiku Náhorní Karabach, Abcházii a Jižní Osetii. Na území bývalé Jugoslávie se v současné době již nenachází žádná entita, kterou by bylo možné jednoznačně označit za kvazi stát. Až do podpisu Daytonských dohod bylo za kvazi stát považováno Srbsko (Kolstø, 2006: 726), mezi lety 1991 – 1995 Republika Srbská krajina (Honzák – Pečenka, 1998) a Republika Herceg-Bosna, vyhlášená bosenskými Chorvaty v roce 1992 (Cabada, 2007b: 107). Samozřejmě nelze opomenout republiku Kosovo, která je však, jak jsem již zmínila v úvodu velmi specifickým státním útvarem, který za kvazi stát dnes již nemůžeme označit jednoznačně. V postsovětském regionu můžeme identifikovat ještě jeden kvazi stát, kterým je bezesporu Severokyperská turecká republika.

Fakt umělého vytvoření hranic v Africe a problémy s tím spojené jsou dnes již všeobecně známou záležitostí. A proto není překvapivé, že právě v Africe vzniklo od období dekolonizace hned několik kvazi států. Jedním z nich byla Eritrea, která již mezinárodní uznání získala počátkem 90. let. Donedávna mohl být jako kvazi stát označován Jižní Súdán, 9. července 2011⁷ se však stal nezávislým státem s oficiálním názvem Jihosúdánská republika. Dnes můžeme jako o kvazi státech hovořit v případě Somalilandu a Západní Sahary. V 60. letech zde existovaly ještě další dva kvazi státy, Biafra a Katanga, ty však po několika letech své existence zanikly. Tamilský Ílám je dalším územím, které

---

⁷ CIA: The World Factbook. South Sudan (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/ge/os/od.html>, 1. 4. 2012).

mohlo být až do roku 2009⁸ považováno za kvazi stát. Jedná se o území v jihovýchodní Asii na Srí Lance. V neposlední řadě je třeba zmínit Taiwan, který je podobně jako Kosovo velmi specifický a nelze ho jednoznačně označit za kvazi stát. (Kolstø, 2006: 726)

Ke vzniku kvazi států přispěla z velké části situace v jejich mateřském státě, jenž je ve většině případů slabý. Tato slabost může být spojována s institucemi, politickou scénou, ekonomikou, armádou nebo se může jednat o kombinaci slabostí v několika již zmíněných oblastech. Slabost a nestabilita mateřského státu je často podpořena vnitřním konfliktem či dokonce konflikty, které pak mohou vést k různým secesionistickým tendencím, a lze předpokládat vznik nové politické entity. Toto není pravidlem a samozřejmě můžeme v mezinárodním systému nalézt i silné mateřské státy. (Kolstø, 2006: 733)

Totéž můžeme říct i o samotných kvazi státech. Mnoho z nich se potýká s vnitřní slabostí a jsou odkázány na pomoc či podporu třetího státu. Tento třetí stát je většinou označován jako patronský stát či externí patron. Ve 20. století se bylo možné setkat se termínem loutkový stát, kterým byli označováni příjemci vnější pomoci, ať už se jednalo o neuznané entity či suverénní státy. Dnes je tento způsob podpory vnějšího patrona chápán spíše jako typ outsourcingu⁹, jenž se týká především obranné či zahraniční politiky kvazi státu. (Dobronravin, 2011)

Činnost a postavení patronského státu by se dalo přirovnat k činnosti a roli, kterou zastává mezinárodní společenství v případě selhávajících států. Přičemž stejně jako je mezinárodní společenství garantem další existence selhávajícího státu, je i patronský stát garantem fungování a existence kvazi státu. S pomocí silného vnějšího patrona může kvazi stát čelit i relativně silnějším zemím než je on sám. Vztah vnějšího patrona a kvazi státu může

---

⁸ Od roku 1983 bojovali Tamilové za nezávislý stát na severu a východě Srí Lanky. V květnu 2009 vyhlásili tamilští rebelové příměří. (Hanáčková – Táborská, 2009)

⁹ Termín outsourcing se většinou používá k popisu situace, kdy je organizační činnost nějaké firmy či společnosti svěřena jiné společnosti. Podobná situace nastává i u kvazi států s vnějším patronem, instituce patronského státu přebírají funkce některých institucí kvazi států. V ekonomické sféře, však zadavatel plně drží kontrolu nad celým fungováním společnosti, u kvazi států to tak většinou není. (Popescu, 2006: 6)

v některých případech sloužit jako politický nástroj. Jak zmiňuje Kolstø, kvazi stát může sloužit patronskému státu jako nástroj k vytváření nátlaku na mateřský stát kvazi státu či k projekci své moci v celém regionu. Patronske státy svého postavení bezpochyby často využívají k vlastnímu prospěchu. Jak však ukazuje praxe, většina kvazi států není tak snadno ovlivnitelná, aby plnila vše, co mu patronský stát nařídí. Faktem ale zůstává, že i přes všechna negativa je pro většinu kvazi států patronský stát životně důležitý a případné uzavření se do sebe by výrazně ohrozilo možnost jeho další existence. (Kolstø, 2006: 733)

2. Postavení kvazi států v současném mezinárodním systému

Z výše zmíněného tedy vyplývá, že se kvazi státy v současném mezinárodním systému dají rozdělit do dvou skupin. První skupinu tvoří zástupci kvazi států s přítomností patronského státu a druhou kvazi státy bez patronského státu. Příkladem státu s vnějším patronem může být Severokyperská turecká republika (funkci patrona plní Turecko) či Republika Náhorní Karabach (funkci patrona plní Arménie), za kvazi státy bez vnějšího patrona lze považovat Somaliland či Západní Saharu.

Všechny kvazi státy, bez ohledu na to zda mají či nemají vnějšího patrona, mají hlavní cíl společný, chtějí dosáhnout úplné ústavní nezávislosti a získat všeobecné mezinárodní uznání jako suverénní stát. Proto se snaží utvářet si vztahy s ostatními státy. Jelikož nejsou kvazi státy dostatečně silné, aby mohly navázat oficiální diplomatické styky, zůstávají pro mezinárodní společenství nelegitimní. Tato situace výrazně ztěžuje postavení kvazi států v mezinárodním systému. Chybějící vnější suverenita znemožňuje kvazi státům stát se členy OSN či jiných organizací fungujících na mezivládní bázi. Vezmeme-li v potaz, že je území kvazi států dlouhodobě a efektivně řízeno vlastní vládou, je poněkud paradoxní, že neefektivně řízené rozpadající se státy s nefungujícími státními institucemi, mají možnost, i přes absenci vnitřní suverenity, být členy takovýchto organizací. (Pegg, 1998: 1) Na rozdíl od OSN, není, naštěstí pro kvazi státy, členství ve všech organizacích podmíněno statutem suverénního státu. Např. členy organizace APEC nejsou suverénní státy ale ekonomiky, u WTO jsou to naopak smluvní strany definované jako vlády. (Pegg, 1998: 12)

Kvazi státy zasahují do mezinárodního dění především ve dvou oblastech, a to v oblasti konfliktů a v oblasti politické ekonomie. Na první pohled patrnější je jejich dopad v oblasti válek a konfliktů, což je pochopitelné vzhledem k podmínkám, za jakých kvazi státy vznikají. (Pegg, 1998: 3) Pokud se podíváme na výše zmíněné příklady kvazi států, lze tvrdit, že každý z nich byl nebo je zainteresovaný do nějakého konfliktu. Vznik a existence jednotlivých kvazi států jsou spojeny s různými formami vnitrostátních i mezistátních konfliktů.

Co se týče politické ekonomie, není zde vliv kvazi států tak výrazný. Podle Pegga je jedním z důvodů této skutečnosti jejich omezený počet a malá rozloha, dále jsou celkově oslabené v důsledku válek a v neposlední řadě jim chybí také právní postavení. Všechny tyto faktory brání mezinárodní ekonomické integraci a odrazují zahraniční investory. Navzdory všem negativům se s kvazi státy obchoduje. Pro řadu suverénních států je to velký problém, jelikož tímto způsobem ztrácí kontrolu nad regiony bohatými na zdroje. R. Jackson a C. Rosberg zastávají názor, že by měl být respektován de jure nárok suverénních států na tyto regiony a zároveň by se mělo zabránit tomu, aby z těchto obchodů profitovaly pouze nesuverénní entity. V praxi ovšem k těmto obchodům dochází a bohužel se to netýká pouze kvazi států, mezi tyto entity lze zařadit i různé nevládní ozbrojené skupiny, které pak z těchto příjmů financují své operace. Obchodování veřejných i soukromých podniků s nesuverénními aktéry má velmi negativní vliv na mezinárodní společenství. Suverénní státy přicházejí o své peníze, což nepřímo vyvolá vyšší požadavky na ostatní členy mezinárodního společenství. Tyto požadavky se týkají hlavně větší finanční pomoci od mezinárodního společenství směrem k suverénnímu státu. (Jackson – Rosberg dle Pegg, 1998: 3)

Co se týče postavení v mezinárodním systému, mají kvazi státy s vnějším patronem roli ulehčenou. Jejich postavení je udržované skrze vojenskou, politickou či ekonomickou pomoc právě ze strany patrona. V případě Náhorního Karabachu byla a je vnějším patronem Arménie, jež byla a je v tomto postoji podporována Ruskem. Arménie zároveň představovala jednu ze stran konfliktu. V současnosti Arménie považuje Náhorní Karabach za de facto část svého území. A právě zde můžeme pozorovat problém kvazi států s vnějším patronem. Patronský stát v podstatě kontroluje území kvazi státu a de facto si z něj vytvoří vlastní satelit. (Stanislawski, 2008: 373) Na příkladu Náhorního Karabachu lze pozorovat jeden ze způsobů, kterým kvazi státy a jejich existence ovlivňuje mezinárodní systém. Mají velký vliv na dění v regionu, samotná přítomnost

kvazi státu ovlivňuje vztahy ostatních států v regionu na základě toho, zda kvazi stát tolerují či nikoliv. (Stanislawski, 2008: 386)

Různé deviantní formy státu, včetně kvazi států, jsou již tradičně považovány spíše za negativní jev a problém, jenž je třeba vyřešit. Jedním z důvodů nepřátelství vůči secesionistickým tendencím je strach z dominového efektu a nikdy nekončící secese. Zaujatost vůči secesi prohlubuje rovněž otázka nerostného bohatství a strach z odtržení bohatého regionu. Mateřský stát by odtržením regionu mohl přijít o obrovský zdroj příjmů. Příkladem použití tohoto argumentu jsou dnes již zaniklé africké kvazi státy Katanga a Biafra. (Pegg, 1998: 16) I když secese, jež následně vede ke vzniku kvazi státu, je velmi často oprávněná, ať už z důvodu etnických či kvůli tomu, že se obyvatelé budoucího kvazi státu nemohou účastnit politického života v mateřském státě. (Pegg, 1998: 17) Převažující negativní názor oslabuje možnost uznání kvazi státu mezinárodním společenstvím. Jedním z problémů je také nedotknutelnost hranic mateřského státu a rovněž také absence legitimacy. Jako nežádoucí mohou být kvazi státy označovány hlavně proto, že údajně představují bezpečnostní hrozbu pro celé mezinárodní společenství. (Caspersen, 2008: 64)

To, že kvazi státy nemají dostatek diplomatických vztahů s většinou suverénních států, neznamená, že by nemohly být ekonomicky úspěšné. V praxi je možné vyzorovat tři hlavní vzorce chování mezinárodního společenství vůči kvazi státům, přičemž každý má svá negativa i pozitiva jak pro mezinárodní společenství, tak pro kvazi stát, kterého se opatření týká. První možností je aktivní vystupování proti existenci kvazi států skrze embarga či sankce, což můžeme pozorovat v přístupu vůči Severokyperské turecké republice v 90. letech 20. století. Druhou možností je ignorace a nulový kontakt s těmito entitami. Tento přístup byl prosazován mezinárodním společenstvím např. vůči Somalilandu. Poslední možností je částečné přijetí faktu, že entita existuje. Zde se dá opět poukázat na Severokyperskou tureckou republiku a to, jak k ní mezinárodní společenství přistupuje nyní. Tato poslední možnost se pro kvazi státy jeví jako nejpříjemnější a to i přesto, že nemusí vést k definitivnímu

přiznání suverenity. Kvazi stát sice získá určitou mezinárodní pomoc, ale zároveň dojde k určitému omezení autonomie. Tímto přístupem ovšem mezinárodní společenství riskuje rozhněvání si suverénního státu, ze kterého se kvazi stát oddělil. Zároveň je tato varianta nákladnější než nic neděláním, na druhou stranu existuje určitá šance, že v budoucnu dojde ke stabilizaci regionu a ke snížení počtu izolovaných entit. (Pegg, 1998: 4-9)

O tom, zda bude kvazi stát uznán za suverénní stát, se mezinárodní společenství suverénních států rozhoduje na základě několika různých faktorů. Jejich rozhodnutí ovlivňuje domácí politický systém nebo osobní názor vedení státu, významnou roli hrají i vztahy se státem, kde se změnila vláda. Pokud se oba státy nachází ve stejném regionu, záleží i na charakteru regionu. A v neposlední řadě jsou státy ovlivněny povahou mezinárodního systému. (Peterson, 1982: 324) Uznání kvazi státu je vlastně politický nástroj, pomocí kterého mohou suverénní státy vyjádřit přátelství či nepřátelství k nové vládě. (Peterson, 1982: 328)

Ačkoliv kvazi státům chybí právní ukotvení v mezinárodním společenství států, je mezinárodní systém schopný vypořádat se s jejich přítomností, pohlíží na ně jako na neznámé subjekty. Mezinárodní normy týkající se zákazu genocidy a zákazu použití síly se díky svému statutu *ius cogens*¹⁰ vztahují na kvazi státy stejně jako na suverénní státy. Dalo by se říci, že i historicky jsou kvazi státy zakotveny v mezinárodním právu. Důvodem je fakt, že v dlouhé historii uzavíraly evropské státy často smlouvy s nesuverénními entitami, tudíž se v mezinárodním právu vyskytují. (Pegg, 1998: 12)

Navzdory všem výše jmenovaným negativům, mohou být kvazi státy užitečné a bezesporu mají i pozitivní dopad na mezinárodní systém. Kvazi stát může být řešením některých problémů. Vezmeme-li v potaz, že kvazi státy vznikají v podmínkách, kdy většinou dochází k etnickým střetům mezi obyvateli

---

¹⁰ *Ius cogens* je právní norma, která účastníkům právních vztahů neponechá možnost ujednat si něco jiného, než stanoví zákon (USLegal, Inc. *Ius Cogens & Legal Definition* (<http://definitions.uslegal.com/jus-cogens/>), 28. 3. 2012).

suverénního státu, je pravděpodobně lepším řešením tolerovat mezinárodně neuznaný kvazi stát, jenž udržuje stav napětí na hranici udržitelnosti, než přihlížet neustálým etnickým konfliktům či v horším případě čistkám. (Pegg, 1998: 17)

2.1 Somaliland

Před začátkem kolonizace Afriky neměli Somálci jako národ nic, co by se alespoň vzdáleně podobalo státu. Somálskou společností tvoří klany, přičemž v této době existovaly nezávisle na sobě. (srovnej s přílohou Somálské klany) Od vytvoření afrických států a jejich hranic žijí Somálci ve čtyřech mezinárodně uznaných státech: v Somálsku, Etiopii, Džibutsku a v Keni. Historicky byl Somaliland vytvořen Brity na konci 19. století, z důvodu zajištění zásobování potravin pro jemenský přístav Aden a zabezpečení cesty do Indie. V té době byl znám jako Britské Somálsko. Britové však uzavřeli smlouvu pouze s jedním z klanů v oblasti, s klanem Isaaq. I když Britům nešlo o zasahování do dění v regionu¹¹, přesto vyvolala jejich přítomnost zde jedno z nejhorších protikoloniálních povstání.¹² (Mikeš, 2007: 33)

O první sjednocení Somálců jako jednoho národa se poprvé pokusila Itálie během druhé světové války. Poté, co v roce 1935 Itálie dobyla Etiopii, podařilo se jí získat i Britské Somálsko. Italům se během jejich okupace¹³ podařilo sjednotit všechny somálské klany. Během italské okupace se nezformoval žádný významný odboj a to z toho důvodu, že se mnoho Somálců mělo mnohem lépe než kdy před tím, došlo totiž k výraznému zlepšení jejich ekonomické situace.¹⁴

---

¹¹ Britové si chtěli zabezpečit obchodní cestu u z Přístavu Berbera do vnitrozemského města Hargeisa. (Mikeš, 2007: 33)

¹² Povstání vedl Mohammed Abdille Hassan a usilovalo o „osvobození Rohu Afriky od nevěřících a vytvoření nadklanové somálské jednoty“ (Mikeš, 2007: 33) Za centrum hnutí je považované východní Somálsko, jež je obýváno kmenem Dorad, s nímž Britové neuzavřeli žádnou dohodu. (Mikeš, 2007: 33)

¹³ 1940 – 1941 [Federal Reserch Division. A country study: Somalia (<http://memory.loc.gov/frd/cs/sotoc.html>), 17. 3. 2012)]

¹⁴ Federal Reserch Division. A country study: Somalia (<http://memory.loc.gov/frd/cs/sotoc.html>), 17. 3. 2012)

Italům šlo především o oslabení Etiopie, přičemž proti sobě postavili křesťany s muslimy. Bez ohledu na rozdílné zájmy Itálie a Velké Británie vedly jejich nadvlády ke stejnému výsledku a to k posílení pansomalistického hnutí. (Mikeš, 2007: 33)

Ihned po získání nezávislosti a sjednocení obou somálských území, začali mít sevržené pocit znevýhodnění, což vedlo k odmítnutí referenda o jednotné ústavě a Britý vycvičení důstojníci se dokonce pokusili o převrat. Když v roce 1967 obyvatelé Džibuti odmítli sjednocení se Somálskem, pocit zklamání obyvatel budoucí Somalilandu ještě vzrostl. (Walls, 2009: 379) V letech 1977 – 1978 proběhla válka mezi Somálskem a Etiopií o Ogaden, etiopskou oblast obývanou částí somálského klanu Darod. Konflikt byl odůvodňován myšlenkou pansomalismu, jež předpokládala sjednocení všech somálských regionů. Ze začátku, když Somálsko konflikt vyhrávalo, měl režim Siada Barreho podporu jako nikdy před tím. Toto období však netrvalo dlouho, v konfliktu nakonec zvítězila Etiopie. (Lewis, 1989: 573 – 575) Sen o sjednocení somálsky mluvících oblastí se rozplynul. S rozpadem myšlenky pansomalismu se otevřela cesta také k rozpadu státu. Tyto negativní nálady nezpůsobila pouze porážka Somálska v Ogadenu, ale rovněž rozhodnutí o nepřipojení severozápadních regionů Keni a negativní výsledek referenda v Džibuti. (Walls, 2009: 379)

Sever Somálska podporoval režim Siada Barreho pouze do té doby, než Mogadišu začalo s centralizací a nepopulárními kroky, aniž by je konzultovalo se severními regiony. (Walls, 2009: 380) V roce 1981 bylo proto v Londýně založeno Somálské národní hnutí.¹⁵ O rok později se přesunulo do Etiopie a v témže roce fakticky začala občanská válka v Somálsku. Somálské národní hnutí udržovalo vztahy s různými dalšími povstaleckými skupinami. Se Sjednoceným somálským kongresem¹⁶ vedeným Mohamadem Farah

---

¹⁵ SNM (Somalia National Movement) je jedním z nejdůležitějších guerillových hnutí, jež se vyhrazovala proti režimu somálského prezidenta Siada Barreho. SNM bylo založeno členy klanu Isaaq, kteří rovněž tvoří většinu jeho členů. [United States Bureau of Citizenship and Immigration Services. Somalia: Somali National Movement from its inception through the present (<http://www.unhcr.org/refworld/count ry,,USCIS,,SOM,,3ae6a6b5f,0.html>), 19. 3. 2012).]

¹⁶ USC (United Somali Congress)

Aideedem se dokonce dohodlo na plánu, co by se dělo po pádu někdejšího somálského režimu. Siad Barre se snažil využít klanových vztahů a spojit se s klany stojícími proti klanu Isaaq. Zčásti se mu to povedlo a některé klany s vládou spolupracovaly a v roce 1988 došlo dokonce ke zničení měst Hargeisa a Burao. Státní represe dále sílily, což vedlo k posílení opozice kolem klanu Isaaq. Začátkem roku 1990 už bylo patrné, že centrální vláda nemá kontrolu nad severozápadem svého území. (Walls, 2009: 377)

Následně došlo k několika setkáním v různých městech Etiopie, kde se Somálské národní hnutí dohodlo s jihosomálským klanem Dhulbahante na uzavření příměří. Také západní klan Gadabuursi projevil snahu smířit se se Somálským národním hnutím, v čemž se dala spatřovat jistá naděje na společnou dohodu. Pro Somálské národní hnutí byla tato jednání znakem toho, že odbojová hnutí budou raději bojovat s vládou Muhammada Siada Barreho než s ostatními klany. Docházelo k uzavírání bilaterálních dohod o příměří mezi severními klany, aby mohlo následně dojít ke kolektivní diskuzi. Vzájemná jednání pokračovala i po pádu somálského režimu. Jelikož Somálské národní hnutí ovládalo severní oblasti, bylo jejím úkolem rovněž pořádání a financování klanových konferencí. v únoru 1991 se pak konala první z nich, konference ve městě Berbera, na níž byly pozvány všechny severské klany. (Walls, 2009: 378)

Výsledkem této konference nebylo pouze potvrzení bilaterálních smluv o příměří, ale zároveň zde bylo dohodnuto, že se další konference bude konat ve městě Burao a zúčastní se jí všechny klany bývalého Britského Somálska. Konference nesla název „Velká bratrská konference severních klanů“¹⁷ a stala se pro další vývoj Somalilandu zásadní. Nejdůležitějším rozhodnutím této konference bylo prohlášení, v němž severní regiony deklarují vytvoření samostatného správního celku, nezávislého na Mogadišu. Nutno podotknout, že cílem Somálského národního hnutí nebylo vyhlášení nezávislosti, neboť zastávalo názor, že je Somaliland příliš slabý na vytvoření samostatného státu. (Walls, 2009: 379)

---

¹⁷ The Grand Brotherhood Conference of the Northern Clans

Avšak tlak guerillového hnutí klanu Isaaq a rady starších byl tak silný, že nakonec došlo 18. května 1991 k vyhlášení nezávislosti. Hnutí volalo po národní identitě na základě klanových linií. Při vzniku nezávislého Somalilandu se odvolávalo hlavně na koloniální minulost a hranice bývalého britského protektorátu (srovnej s přílohou Koloniální rozdělení a přílohou Mapa Somálska). (Renders – Terlinden, 2010: 730)

V době, kdy probíhala konference v Burao byla většina obyvatel pro nezávislost. V případě negativního postoje k nezávislosti zde existovala latentní hrozba pro vznik konfliktu. Tato reálná hrozba způsobila, že vydané prohlášení bylo jednoznačně pro nezávislost regionu v takové míře, v jaké ji získali v roce 1960 na Velké Británii. Předseda Somálského národního hnutí Abirahman Ahmed Aliho Tuur se stal prvním prezidentem Somalilandu. Při budování míru v Somalilandu se vždy postupovalo od menších jednání na nižší úrovni, které řešily menší lokální problémy k větším jednáním na úrovni konferencí, jež se poté zabývaly složitějšími otázkami. (Walls, 2009: 380) Jednání tedy probíhala na různých úrovních a ovlivňovala celý stát. Somaliland je velmi specifický, co se týče sociální struktury a odděleného osídlení. A jak vyplývá z výše uvedeného, je Somaliland klanové zřízení. Další jednání se tedy vedla právě na úrovni klanů. (Renders – Terlinden, 2010: 725)

Ihned po vyhlášení nezávislosti, prošel Somaliland optimistickým a velmi stabilním vývojem, doprovázeným ekonomickým růstem. Netrvalo však dlouho a v Somálském národním hnutí začaly vznikat neshody. Nejhůře se situace vyvinula v Burau, kde v únoru 1992 dokonce došlo k týdennímu boji. I přes snahy situaci vyřešit došlo po několika týdnech ke krizi v přístavním městě Berbera, která zprvu byla politickým konfliktem a později se proměnila v konflikt klanů.¹⁸ Konflikty v Berbere pokračovaly se střídavou intenzitou ještě

---

¹⁸ Vláda se pokusila o kontrolu příjmů z přístavu. Přístav byl řízen jedním z klanů Isaaq. Prezident nařídil milicím převzít kontrolu nad přístavem, ti to však odmítli, jelikož se jednalo o členy stejného kmene Habar Awal. Použil tedy milice svého klanu Habar Yoonis. Někteří to tedy spatřovali jako konflikt klanů, šlo však spíše o špatné politické rozhodnutí prezidenta. (Walls, 2009: 381)

dalších šest měsíců. Protivládní milice, před stavující multiklanovou alianci, nakonec vytlačily vládní jednotky z této oblasti. (Walls, 2009: 381)

Tyto dvě krize paradoxně ještě více podpořily kladný názor ostatních klanů na nezávislost Somalilandu. Krize totiž uklidnily jejich obavy z toho, že v nově vzniklém státě by čelily nadvládě klanu Isaaq. Po několika jednáních bylo dohodnuto, že hlavní dopravní infrastruktura bude pod kontrolou vlády. Zároveň došlo k dohodě, že vysoké ekonomické a lidské ztráty, jež vznikly následkem bojů, nebudou finančně nijak kompenzovány. Na konec října 1992 pak bylo naplánováno setkání všech klanů ve městě Sheekh. (Walls, 2009: 382)

Na této konferenci došlo ke stanovení zásad vedoucích k předcházení budoucím konfliktům, případně k jejich rychlému vyřešení. Klíčovou zásadou se stalo to, že každý klan začal nést odpovědnost za akce dějící se na jeho území, čímž došlo k zajištění bezpečnosti a základní správy na těchto územích. Konference byla vnímána jako úspěšná, došlo k potvrzení příměří po konfliktech v Berbeře. Vláda ovšem zůstala stále oslabená. Na proces přechodu k civilní vládě měl v Somalilandu dohlížet tzv. ústřední výbor, který mimo jiné jmenoval do funkce prvního prezidenta. Dokud však trval rozpor v Somálském národním hnutí, nebyl ústřední výbor prakticky usnášeníschopný. Na žádost prezidenta převzala tzv. rada starších¹⁹ odpovědnost za jednání o přechodu k civilní vládě. Tento krok nakonec vedl k mírovému předání moci a zároveň pomohl institucionalizovat radu starších jako vládní orgán. Začátkem roku se konala další konference, na které byl v roli významného hráče Somálského národního hnutí nahrazen klan Isaaq klanem Gadabuursi. (Walls, 2009: 383)

Na uskutečnění této konference se podíleli rovněž podnikatelé, místní komunity, různé mezinárodní agentury a nevládní organizace, dále pak starší z každého klanu či různé skupiny žen. Hlavním důvodem, proč byla tato konference tak sledovaná a důležitá, byl fakt, že měla určit další osud Somalilandu. Jako výsledek tohoto setkání vznikla mírová listina²⁰, jež

---

¹⁹ Guurti

²⁰ Axdiga Nabadgaladyada ee Beelaha Soomaaliland

deklarovala, že se v budoucnosti bude konfliktům předcházet, a když už k nim dojde, budou vyřešeny ještě před samotnou jeho eskalací. Ve druhé fázi konference vznikla Národní charta²¹ neboli národní ústava. Dále byl zvolen nový prezident Haji Ibrahim Egal a nová vláda, o obojím rozhodli delegáti jednotlivých klanů. (Walls, 2009: 384)

Klíčovou otázkou při jednáních o státnosti Somalilandu bylo to, jakým způsobem se bude mezi různými vnitrostátními aktéry vyjednávat. Po pádu somálského režimu se totiž vedení Somalilandu ujalo několik vzájemně velmi odlišných aktérů, od Somálského národního hnutí přes různé náboženské skupiny až po silné podnikatelské kruhy a dokonce zbytky bývalé státní administrativy, kteří měli tudíž různé stupně odpovědnosti i různé zájmy. Ze začátku se tedy soustředili především na význam státnosti a nové mocenské vztahy a řešili, jak by měly vypadat hranice státnosti a státní moci. (Renders – Terlinden, 2010: 724)

Je opravdu pozoruhodné, jak se Somalilandu podařilo dosáhnout trvalého míru. (Walls, 2009: 385) Důvodem úspěchu může být fakt, že všechny přijaté principy a normy jsou tradiční a jasné, zároveň však umožňují určitou flexibilitu. Právě tato flexibilita je s ohledem na společnost Somalilandu velmi důležitá. i přes mnoho hluboce konzervativních společenských zvyků, na ně nebyl ve vlastním zájmu všech zúčastněných při jednáních o budoucnosti Somalilandu kladen takový důraz. Klanový systém založený na konsenzu byl ale zachován. Po roce 1991 bylo nutné, kvůli neloajálním a ozbrojeným mladým lidem, zavést větší disciplínu na území jednotlivých klanů. Tento problém však vedl k tomu, že si klany nechaly pro udržení pořádku na svém území vlastní milice, což zkomplikovalo pokus o jejich odzbrojení. (Walls, 2009: 386)

Kolaps Somálska znamenal kolaps státu, na jehož část území si nyní dělal nárok Somaliland, jemuž se však dosud nepodařilo získat mezinárodní uznání. Existující hranice jsou totiž chráněny mezinárodním právem. Nově vznikající stát

---

²¹ Axdi Qarameed

se od počátku svého vzniku snažil vyzdvihnout odlišnost od zbytku Somálska, národní jednotu a teritoriální řízení. (Renders – Terlinden, 2010: 725)

Špatná situace na jihu Somálska Somalilandu stále připomíná, jak by se mohla situace zhoršit. Walls upozorňuje na skutečnost, že by právě tento fakt mohl být považován za argument, že strach z toho, aby k podobné situaci nedošlo i v Somalilandu, slouží jako faktor pro přesvědčení o nezbytnosti vytvořit životaschopný stát. Vyjednávání, která probíhala v Somalilandu, představují jasný příklad demokracie založené na konsenzu. Právě díky snaze o dosažení společné dohody došlo k vyřešení závažných konfliktů a rozhodnutí a lze zde tedy pozorovat pravý opak toho, co se dělo a děje na jihu Somálska. Klíčem k úspěchu v Somalilandu je jejich přístup k řešení problémů jako celku. (Walls, 2009: 389)

V Somalilandu lze reálné vládnutí popsat jako flexibilní směs formálních a neformálních sfér. (Renders – Terlinden, 2010: 725) Formální a neformální prvky koexistují v různých nově vznikajících útvarech, jejichž součástí mohou být i jevy, jež obvykle označujeme jako klientelismus, patronství či klanová politika. Toto hybridní uspořádání však není považováno za odchylku, nýbrž za nový druh politického systému. Instituce totiž neexistují v sociopolitickém vakuu, musí se přizpůsobit situaci v daném regionu. Dalo by se tedy spekulovat o tom, že přesná definice hranic státnosti je více či méně irelevantní. (Renders – Terlinden, 2010: 726)

V roce 2001 proběhlo úspěšné referendum o ústavě a nezávislosti Somalilandu. Tímto referendem přešla země do další fáze transformace. Systém založený na klanové bázi byl užitečný a přínosný bezprostředně po zhroutilí somálského režimu, ale tento tradiční systém není vhodný pro řádnou správu a další vývoj státu. (Renders – Terlinden, 2010: 734) Somalilandu je totiž jasné, že pokud chce mít šanci na mezinárodní uznání, musí se prezentovat jako moderní stát s klasickým demokratickým systémem vlády. Demokracie v Somalilandu nadále zůstává spíše právním pojmem, úplná demokratická

transformace, jež se týká i společnosti, však zemi teprve čeká. (Renders – Terlinden, 2010: 735)

K tomu, aby Somaliland získal demokratickou formu státnosti a šanci na mezinárodní uznání, musí provést určité změny ve vedení země. Jedna z těchto změn by znamenala postupnou ztrátu moci klanových rad starších a převedení jejich pravomocí na ústřední vládu. (Renders – Terlinden, 2010: 742)

I přesto, že se nejedná o suverénní stát, sledují ostatní aktéři mezinárodního systému dění v Somalilandu velmi pečlivě. Např. Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) se ke stavu správy Somalilandu vyjádřil více méně kladně. Konstatoval například, že policie i soudy udržují veřejný pořádek či to, že alespoň některá z ministerstev vykonávají správu ve svém sektoru velmi konstruktivně. Zároveň i přes svou kvazi státnost vydává Somaliland vlastní měnu a cestovní pasy. Nutno také podotknout, že vláda Somalilandu, na rozdíl od té somálské, aktivně bojuje s mezinárodním terorismem a pirátstvím. Jako příklad budiž případ z roku 2005, kdy Somaliland zabránil jedné z buněk Al-Kajdy usadit se ve městě Hargeisa. Somalilandské úřady zahájily vyšetřování, z nějž vzešlo 15 obviněných, z nichž byla většina odsouzena na 20–25 let vězení. Vláda rovněž zahájila protipirátskou kampaň a její pobřežní stráž zatýká piráty chycené v jejich pobřežních vodách. I přes svůj status kvazi státu se Somaliland snaží vybudovávat dobré mezinárodní vztahy. (Farley, 2010: 788)

Somaliland také mimo jiné uzavřel dohodu s Etiopií o pozemním přístupu Etiopie k přístavu Berbera. Zároveň tato dohoda formalizovala obchodní vztahy mezi oběma zeměmi. Somaliland má své kontaktní úřady v Etiopii, v Džibuti, v USA a ve Velké Británii. Kromě jiných aktivit hostil Somaliland pákistánskou delegaci či zástupce Světové banky a Africké unie. V roce 2005 projevil Somaliland zájem o členství v Africké unii, což je problematické, jelikož členy Africké unie mohou být pouze suverénní státy²². (Farley, 2010: 789)

Somaliland splňuje kritéria státnosti, která stanovila úmluva z Montevidea²³. (Farley, 2010: 805) Za logický argument pro uznání Somalilandu lze považovat to, že ke spojení s italským Somálskem nepřistoupil Somaliland dobrovolně, tudíž by zde měl mít možnost z tohoto stavu vystoupit. (Mikeš, 2007: 33) Somaliland na rozdíl od Somálska kontroluje celé své území, vybírá cla od lodí plujících do přístavu Berbera, má hlídky pobřežní stráže, jež kontrolují jeho teritoriální vody. Somaliland splňuje i další kritéria státnosti: má organizovanou politickou autoritu, udržuje na svém území pořádek, zodpovídá za národní obranu, provozuje centrální banku. Zároveň se mu bez jakékoliv vnější podpory podařilo demilitarizovat obyvatelstvo. (Farley, 2010: 806)

Co se týče ekonomické situace, je Somaliland životaschopný a zároveň, jak zdůrazňuje Mikeš, disponuje značnými zdroji příjmů. Nejvýznamnějším zdrojem příjmů je pochopitelně přístav Berbera. Tradičně je pak Somaliland dodavatelem masa pro celý Arabský poloostrov. Dále by pak v případě stabilní bezpečnostní situace vzrostl také turistický potenciál země. Zároveň se zpět do země vracejí obyvatelé, kteří byli dříve nuceni odejít a s sebou přinášejí nové investice. (Mikeš, 2007: 34)

Vláda Somalilandu se za dobu své dvacetileté existence přetvořila alespoň částečně na zastupitelskou demokracii. Volby, které zde probíhaly, byly sledovány mezinárodními pozorovateli, podle jejichž hodnocení šlo o volby bez systémových podvodů, svobodné a spravedlivé. Ačkoliv se jedná o kvazi stát, navazuje zahraniční vztahy se suverénními státy. Velice zajímavý je rovněž fakt, že např. USA předaly vězně z Guantánama vládě Somalilandu (do vazby). (Farley, 2010: 807 – 808)

Když státní i nestátní aktéři vysvětlují, proč doposud neuznali Somaliland jako nezávislý stát, často používají argument, že dávají přednost jednotnému

---

²² I přesto, že se v zakládací listině Africké unie hovoří o členských státech, je plnoprávným členem této organizace také Západní Sahara. Tímto krokem Africká unie v podstatě vyjádřila souhlas s existencí Západní Sahary, což je podpořeno faktem, že členem organizace není Maroko. [African Union. Constitutive Act of African Union. 11. 7. 2000 (http://www.au.int/sites/default/files/ConstitutiveAct_EN.pdf, 7. 4. 2012).]

²³ Podmínky dohody z Montevidea, které Somaliland splňuje: trvalá populace, vymezené území na základě hranic bývalého Britského protektorátu, vládu, schopnost vstoupit do vztahu s jinými státy.

Somálsku, jelikož mírový proces má přednost, a dále, že by o suverenitě Somalilandu měla rozhodnout Africká unie. (Farley, 2010: 809) Z těchto důvodů je zřejmé, že neuznání Somalilandu je problém politický nikoliv právní. Jako oprávněná se zdá rovněž obava z vytvoření nebezpečného precedentu. V Africe jsou státy etnicky velmi heterogenní s křehkými hranicemi, mezinárodní uznání Somalilandu by mohlo, ale nemuselo, podpořit další etnické secesionistické tendence. Je ale důležité upozornit na skutečnost, že v případě Somalilandu nebyla secese řízena etnicky. Somálsko je totiž jedním z etnicky homogenních států v Africe. (Farley, 2010: 810)

Pro západní svět a mezinárodní bezpečnost by bylo dobré Somaliland uznat, neboť přispívá totiž velmi výrazně k mezinárodní bezpečnosti nejen bojem proti pirátství, ale zároveň i bojem proti mezinárodnímu terorismu. Fakt, jenž také podporuje uznání Somalilandu, je ten, že Somaliland není produktem protiprávního aktu agrese a nenabyl území pomocí síly a nepodléhá rasistickému režimu. (Farley, 2010: 814)

2.2 Severokyperská turecká republika

Ostrov Kypr leží na křižovatce mezi Evropou, Asií a Afrikou, což z něj vždy dělalo velmi atraktivní kořist pro dobývání. Tři tisíce let před naším letopočtem byl ostrov poprvé obsazen Řeky, ale během dlouhé kyperské historie byl obsazen ještě několikrát mnoha jinými národy. Většinu populace tvoří Řekové. Pozůstatkem z dob Otomanské nadvlády je pak turecká menšina tvořící 18% obyvatelstva. (Hadjipavlou-Trigeorgis – Trigeorgis, 1993: 343) Počet Turků se však díky přílivu civilních imigrantů z Turecka a tureckých vojáků zvýšil. Naopak kyperských Řeků v posledních desetiletích ubylo a to díky jejich emigraci především do Velké Británie a Austrálie. (Bell-Fialkoff, 2003:154)

Ke zhoršení vzájemných vztahů došlo v 19. století v době, kdy Řekové bojovali za nezávislost a v oblasti Malé Asie se proti Turkům postavila také část kyperských Řeků. Aby nedošlo k přenesení konfliktu na ostrov, nechaly turecké

úřady oběsit kyperského arcibiskupa a několik biskupů, kteří měli údajně podporovat řecké povstání. Již po vyhlášení řecké nezávislosti začaly vznikat první plány na spojení ostrova s Řeckem. (Bell-Fialkoff, 2003:156) V roce 1878 převzali kontrolu nad Kyprem Britové, kteří z něj udělali svou kolonii²⁴. Právě v tomto období lze nalézt kořeny sporů mezi kyperskými etniky Turků a Řeků. Britové totiž zpolitizovali společenské rozdíly mezi těmito dvěma skupinami, aby dosáhli svých strategických zájmů na Blízkém východě. V této době lze pozorovat nárůst nepřátelství mezi řeckokyperskými a tureckokyperskými nacionalismy. Během antikoloniálních povstání v 50. letech usilovali kyperští Řekové o připojení se k Řecku, zatímco Brity podporovaní kyperští Turci stáli o rozdělení ostrova. (Hadjipavlou-Trigeorgis – Trigeorgis, 1993: 343) Plán připojení Kypru k Řecku bývá označován řeckým termínem *énosis*. V reakci na řeckokyperský požadavek *énosis*, zformulovala tureckokyperská politická reprezentace, jak už bylo výše naznačeno, požadavek na rozdělení ostrova, označovaný termínem *taksim*. (Cabada, 2007a: 200 – 201) Řekové příchod Britů zpočátku vítali, jelikož očekávali, že Kypr bude stejně jako Jónské ostrovy předán Řecku. Pro Brity byl však ostrov hlavně díky své blízkosti Suezskému průplavu strategicky důležitý. (Bell-Fialkoff, 2003:156)

Po druhé světové válce se situace otočila a Velká Británie několikrát nabídla ostrovu nezávislost. Problémem však byly rozdílné názory obou skupin obyvatel. Zatímco Řekové i přes svůj protibritský postoj nezávislost odmítali, jelikož se obávali, že poté nebude možné připojit se k Řecku, Turci nezávislost podporovali a stáli na straně Britů. Pro Turky bylo lepší zůstat pod nadvládou Britů než pod nadvládou Řeků. V dubnu a březnu 1955 začala Národní organizace kyperského boje provádět teroristické útoky především na vojenské základny a rozhlasové stanice. Tyto útoky však zasáhly i vládní úředníky a dokonce velké množství civilistů, převážně Řeků. Jednalo se v podstatě o občanskou válku uvnitř řecké komunity, jež ovšem zasáhla i několik Turků, kteří na svou sebeobranu vytvářeli podzemní ozbrojené síly útočící na Řeky.

---

²⁴ Kypr byl britskou kolonií v letech 1925 – 1960. (Hadjipavlou-Trigeorgis – Trigeorgis, 1993: 343)

Rovněž začali mnohem zřetelněji než dříve požadovat rozdělení ostrova. Kritická situace na ostrově vyvolala ohlas také v Turecku, kde 6. – 7. září 1955 vypukly protiřecké nepokoje. (Bell-Fialkoff, 2003:157)

Velká Británie, Řecko a Turecku nakonec v roce 1959 dospěly ke kompromisu a došlo k podepsání Dohod z Curychu a Londýna. Řecko a Turecko deklarovaly, že již nebudou usilovat o připojení Kypru ke své zemi, odstoupí tedy od prosazování konceptu *énosis* respektive *taksim*. Kyperští Turci pak dále získali 30% křesel v parlamentu. (Cabada, 2007a: 201) Tyto dohody byly Kypru v podstatě vnuceny vnějšími mocnostmi bez ohledu na aktuální situaci a lokální problémy. Dalo by se říci, že dohoda ještě více prohloubila a dokonce institucionalizovala etnické rozdíly, místo toho, aby problémy a neshody, jež měly místní skupiny mezi sebou, skrze třetí stranu na nejvyšší úrovni řešila. Obyvatelé nově vzniklému státu nevěřili a nebyli vůči němu loajální. (Hadjipavlou-Trigeorgis – Trigeorgis, 1993: 343)

Dne 16. srpna 1960 došlo k vyhlášení nezávislé Kyperské republiky. Podle předem uzavřené dohody získaly obě skupiny autonomii ve vnitřních záležitostech, prezidentem se stal Řek, viceprezidentem Turek a obě strany rovněž měly právo veta. Dále byl určen poměr zástupců obou skupin ve vládě a v armádě. I přes dohodnuté podmínky však nebyla ani jedna ze stran spokojená. Jako hlavní problém se ukázalo vytvoření etnicky oddělených radnic v pěti největších městech Kypru, což Řekové považovali v podstatě za předstupeň rozdělení ostrova. Obě strany nepřestávaly zbrojit a Řekové plánovali převzetí ostrova a jeho následné připojení k Řecku. (Bell-Fialkoff, 2003:158)

Řešením problémů měly být změny v ústavě, které se pokusil prosadit tehdejší prezident Makariosto. Tento pokus však vedl k opětovnému oživení obav turecké menšiny a v letech 1963 a 1964 (Hadjipavlou-Trigeorgis – Trigeorgis, 1993: 344) k prvním střetům ve společnosti. Vedení kyperských Turků dokonce odstoupilo z vlády a dále pokračovalo ve své vlastní separatistické politice. (Hadjipavlou-Trigeorgis – Trigeorgis, 1993: 344) Dean Acheson, bývalý americký ministr zahraničí, navrhl rozdělení ostrova, přičemž v severní části

mělo vzniknout několik výhradně tureckých oblastí, které by získaly vojenskou základnu a řecký ostrov u tureckého pobřeží. Jednání však situaci nevyřešila a návrh nebyl nikdy realizován. (Bell-Fialkoff, 2003:158)

Do roku 1967 se turecké menšině v podstatě podařilo vytvořit jakýsi stát ve státě, což lze považovat za počátek oddělení kyperských Turků a zároveň počáteční moment závislosti této komunity na Turecku. Zatímco se turecká komunita snažila ekonomicky i sociálně sblížit s Tureckem, řecká část se snažila o hospodářský a sociální rozvoj. V této době jsou na obou stranách velmi aktivní i ilegální extrémistické skupiny. (Hadjipavlou-Trigeorgis – Trigeorgis, 1993: 344) Velká část Řeků byla nespokojena s opatrným chováním prezidenta Makaria, na nějž byl v roce 1970 neúspěšně spáchán atentát. 15. července 1974 pak proběhl puč proti Makariově vládě. (Bell-Fialkoff, 2003:159) Turecko zareagovalo invazí, kterou odůvodnilo údajným obnovením ústavního pořádku. Od té doby lze považovat Kypr za de facto rozdělený, přičemž zhruba 36% ostrova zůstalo pod vojenskou kontrolou Turecka. V roce 1983 vyhlásila Severokyperská turecká republika jednostranně nezávislost. (srovnej s přílohou Mapa Kypru) Oficiálně je uznána pouze Tureckem. (Hadjipavlou-Trigeorgis – Trigeorgis, 1993: 344)

Od tohoto momentu se řecká a turecká část Kypru vyvíjí zvláště jak ekonomicky, tak sociopoliticky. Turecká část má pocit, že se její ekonomická situace zhoršuje kvůli omezením nařízeným kyperskou vládou. Faktem je, že pokud by byla tato opatření zrušena, znamenalo by to uznání ilegálního režimu. Kyperská republika dosáhla takové ekonomické vyspělosti, že se nakonec stala plnohodnotným členem Evropské unie. S Evropským společenstvím navázala vztahy již v roce 1973, ale turecká invaze tuto spolupráci zpomalila. (Theophanous, 2000: 221) Dohoda o přístupových rozhovorech s Kyprem byla součástí úmluvy, kterou mimo jiné podporovaly USA a podle které Řecko nemělo vetovat dohodu o celní unii Turecka s EU. Po zahájení přístupových jednání vyzval prezident Clerida kyperské Turky k účasti na jednáních. Turci však nabídku odmítli. V prosinci 1999 bylo na summitu

v Helsinkách rozhodnuto, že politické řešení problému rozdělení Kypru nebude překážkou vstupu do unie. Ekonomické problémy však měla a má Severokyperská turecká republika. Tyto problémy se netýkají pouze výše HDP, ale rovněž celé ekonomické struktury. Severní Kypr je totiž velmi závislý na ekonomické pomoci svého patronského státu, Turecka. Právě s jeho pomocí se Severnímu Kypru podařilo vybudovat prosperující sektor terciárního vzdělávání. Jak uvádí Theophanous, mnoho analytiků pohlíží na Severní Kypr v podstatě jako na protektorát Turecka. (Theophanous, 2000: 222) Na území Severním Kypru žije nyní méně kyperských Turků než osadníků z Turecka, řecká část obyvatel byla z této oblasti tureckými vojáky vytěsněna. Severní Kypr se stal de facto součástí Turecka, což můžeme pozorovat jak na složení obyvatel, tak na financování severokyperského režimu, ale i na používání turecké liry jako oficiální měny. Zdejší situace nevyhovuje ani místním obyvatelům, což vede k velké emigraci směrem do Turecka. Je zjevné, že přítomnost tureckých vojáků slouží především strategickým zájmům samotného Turecka (ochrana jižního Turecka) a nikoliv původním obyvatelům. Turecká kontrola nad Severním Kyprem je velmi silná a nedá se předpokládat, že by bylo možné vést efektivní jednání o vzniku federace mezi oběma etniky. Jediným uskutečnitelným řešením se tak zdá jednání mezi Tureckem a kyperskými Řeky. (Theophanous, 2000: 223) Podle Theophanouse by zavedení jakýchkoliv prvků konfederace fakticky znamenalo legitimizaci působení Turecka v regionu, na což by zřejmě kyperští Řekové nikdy nepřistoupili. Vzhledem ke vztahům států v regionu se dá jen těžko předpokládat, jak by se mohla složitá situace na Kypru vyřešit. (Theophanous, 2000: 233)

Za jeden z největších problémů Severního Kypru vyplývající z jeho statutu kvazi státu lze považovat ekonomické problémy. Kvůli mezinárodní neuznanosti je v podstatě ekonomicky izolován. Zranitelnost jeho ekonomiky je též způsobena Tureckem, jakožto patronským státem, který je se Severním Kyprem úzce svázán. Každý problém turecké ekonomiky se pak odráží i na té severokyperské. Díky politické nejistotě nelze rovněž očekávat velký zájem

zahraničních investorů. (Karaman – Mihci, 2009: 32) Turecko navíc stále navyšuje počty vojáků na území Severního Kypru i poté, co začalo v roce 2005 jednat o přistoupení do EU a to navzdory faktu, že jednou ze základních podmínek je, že žádný členský stát Evropské unie nebude okupovat území jiného členského státu. Turecko však svůj postoj ke Kyperské republice nezměnilo. (Spyroglou, 2005: 10)

Vyhlášení Severokyperské turecké republiky je možné chápat dvěma způsoby. Za jeden z cílů vyhlášení republiky lze považovat posílení postavení kyperských Turků na mezinárodní scéně a prosazení jejich práva na sebeurčení a vlastní stát. Existuje však také varianta, podle které se jednalo pouze o strategický krok ve vnitřní politice kyperských Turků. Levice odmítala nezávislost, jelikož to považovala za preventivní opatření pravicových nacionalistů, jež mělo za cíl předejít sjednocení kyperských Řeků a Turků z pracující třídy. (Bahcheli – Noel, 2010: 141)

Strana národní jednoty (UBP), která byla u moci před vyhlášením nezávislosti, měla problém s klesající podporou voličů. Proto se objevilo další, mnohem reálnější, vysvětlení, že se tato strana uchýlila k vyhlášení nezávislosti z důvodu opětovného získání větší podpory. Pokud by se dostala do popředí opět národní otázka, levice by s největší pravděpodobností oslabila. Levice měla zároveň obavu, že by Denktash, vůdce Strany národní jednoty, mohl využít svého postavení při psaní nové ústavy a zajistit si post prezidenta. Tyto obavy se ukázaly jako zbytečné. Od roku 1985 až dodnes byla Strana národní jednoty jediná, jež byla schopná vytvořit jednostrannou vládu a zůstává dlouhodobě nejsilnější stranou. Výhodou této strany je její schopné vedení podpořené efektivní reklamou a velkým počtem kandidátů a v neposlední řadě rovněž velká základna tvořená středopravicovými nacionalisticky orientovanými voliči. Ze všech tureckokyperských stran se nejvíce přibližuje modelu profesionální politické strany. (Bahcheli – Noel, 2010: 142)

Generální tajemník Kofi Annan se snažil o znovusjednocení Kypru, v čemž ho podporovala nejen OSN ale i velká část kyperských obyvatel. Strana

národní jednoty zastávala pozici největšího odpůrce tohoto Annanova plánu, což se nakonec podepsalo na výsledku voleb v roce 2005, kdy zvítězila Republikánská turecká strana (CTP). CTP profitovala především z toho, že v době její vlády procházela Severokyperská turecká republika ekonomickým růstem a snažila se vystupovat jako velmi proevropská. V roce 2004 se konalo referendum, ve kterém většina kyperských Turků souhlasila s postojem CTP k Annanovu plánu. (Bahcheli – Noel, 2010: 143)

Navzdory přetrvávajícím nedostatkům došlo v Severokyperské turecké republice k významnému politickému vývoji, jenž přispěl k upevnění demokratických zásad a ke zlepšení kvality občanského života. V případě Severního Kypru nelze hovořit o přechodu k demokracii, jedná se spíše o upevnění demokratických zásad na již existujících normách. (Bahcheli – Noel, 2010: 144) Až na některé nedostatky se kyperským Turkům podařilo vstřebat tyto demokratické normy do své politické kultury. Pokud jde o již zmíněné nedostatky, jedná se především o přetrvávající neefektivitu státních úřadů a korupci, s nimiž se však, jak se zdá, snaží vláda bojovat. Je pochopitelné, že díky jazyku, kultuře a náboženství, cítí kyperští Turci určité etnické pouto s pevninskými Turky. Během dvacátého století došlo k přetvoření tradičního vztahu mezi Severním Kyprem a Tureckem. K tomuto přetvoření významně přispěly dvě události. Za první je jistě právem považováno rozdělení ostrova v roce 1974, čímž došlo ke sjednocení etnika do jedné oblasti, v důsledku něhož si mohli kyperští Turci lépe chránit svou identitu, kulturu a mohli si sami vládnout. Postupem času s rozšiřováním vlastní samosprávy začali více věřit vlastním vůdcům, což vedlo k postupnému uvědomování si odlišností vůči Turecku. Druhou důležitou událostí byl samotný vznik Severokyperské Turecké republiky. Vyhlášením vlastního státu zároveň získali nové nástroje, které napomohly demokratickému vývoji, začaly formovat identitu a skrze něž mohly vyjadřovat své národní zájmy. (Bahcheli – Noel, 2010: 145)

Nutno podotknout, že původním cílem a prioritou nově vzniklého státu, potažmo Strany národní jednoty, bylo posílit tureckou identitu obyvatel

Severního Kypru a podpořit těsnější vazby s Tureckem. Ankara vnímala Kypr jako bezpečnostní záležitost, a jelikož zde většinou vládly pravicové strany, podporovala Stranu národní jednoty. Naopak CTP, jež podporovala myšlenku sjednocení a zlepšení vztahů s kyperskými Řeky, byla od Ankary názorově velmi vzdálená. CTP také zdůrazňovala, že národní zájmy Turecka nejsou totožné s národními zájmy Severního Kypru. (Bahcheli – Noel, 2010: 146) Ve straně rovněž panoval názor, že přijímání finanční podpory od Turecka brání v prosazování národních zájmů Severního Kypru. Přístup Turecka k Severnímu Kypru se začal měnit poté, co se Turecko začalo ucházet o členství v Evropské unii. Došlo k jistému odklonu Ankary od Strany národní jednoty a k podpoře CTP a plánu Kofiho Annana. Od roku 2004 se politiky obou zemí ubírají každá svým směrem. Ankara sice stále podporuje Severní Kypr finančně, ale do vnitřních záležitostí příliš nezasahuje. (Bahcheli – Noel, 2010: 147)

Severní Kypr má také vliv na vztahy nejen mezi Kyperskou republikou a Tureckem ale rovněž na vztahy mezi Řeckem a Tureckem. Spojené státy americké, Evropská unie i OSN rovněž věnují Kypru zvýšenou pozornost a snaží se o vyřešení tohoto dlouhého etnického konfliktu. (Bahcheli – Carley – Coulumbis, 1997: 5 – 6) Konkrétním příkladem takto ovlivněných kypersko-tureckých vztahů může být událost z roku 2011. Kyperská republika se rozhodla zahájit u svých břehů průzkumné vrty kvůli nálezům zemního plynu v oblasti. Turecku se toto jednání nelíbilo a prohlásilo, že dokud neskončí vyjednávání o znovusjednocení ostrova, nemá ani jedna z vlád právo rozhodovat o exkluzivní ekonomické zóně.²⁵ Tato situace by mohla vést k destabilizaci celého regionu a je problematická i pro EU. Turecko pohrozilo zmrazením diplomatických vztahů s EU, pokud ji bude v roce 2012 Kypr předsedat. (Turková, 2011)

---

²⁵ BBC. Cyprus begins controversial oil and gas drilling. 19.9. 2011 (<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-14968737>, 20.3.2012).

3. Postoj OSN vůči kvazi státům

V roce 1970 vydalo Valné shromáždění OSN Prohlášení o principech mezinárodního práva týkající se přátelských vztahů²⁶. Zde se mimo jiné říká, že vznik politické entity na základě svobodné vůle občanů představuje způsob realizace práva na sebeurčení. Prohlášení nemělo podpořit nebo dokonce povolit rozkouskování existujících suverénních států, ani povolit porušování či poškození územní celistvosti nebo politické jednoty suverénních států. Tyto suverénní státy však musí být vedeny na základě principů rovných práv a sebeurčení národů. Prohlášení nemělo poškodit území vedené vládou, která zastupuje všechny obyvatele daného území bez ohledu na jejich rasu, vyznání či barvu pleti. Většina států OSN tvrdila, že jediným příkladem realizace práva na sebeurčení bylo odhodlání národů získat svobodu od koloniální nadvlády v průběhu dekolonizace (Kirgis, 1994: 305)

Stejné stanovisko pak bylo zopakováno na Konferenci OSN o lidských právech v roce 1993 a následně v tomtéž roce i ve Vídeňské deklaraci. (Kirgis, 1994: 306) Deklarace vyňala z práva na sebeurčení právě vlády zastupující všechny obyvatele bez rozdílu. Paradoxem zůstává, že tato prohlášení existují v přímém rozporu s prohlášením Valného shromáždění z roku 1960, které říká, že „každý pokus zaměřený na částečné nebo úplné přerušování národní jednoty a územní celistvosti je neslučitelný s cíli a zásadami Charty OSN“ (Kirgis, 1994: 306). Je tedy zjevné, jak se postoj Valného shromáždění od roku 1960 se vyvíjel. Od začátku 70. let můžeme pozorovat změnu v názoru a to do té míry, že zde může existovat právo národů odtrhnout se od uznávaného státu, který nemá plně reprezentativní formu vlády. Od roku 1993 došlo k rozšíření tohoto práva, aby mohlo být prosazováno vůči vládě, která nereprezentuje své obyvatelstvo. Právo na odtržení je pouze jednou z mnoha podob sebeurčení. (Kirgis, 1994: 306)

Některé z dalších podob realizace práva národa na sebeurčení zůstávají kontroverzní, jelikož stále panují jisté nesrovnalosti v tom, co je národ a co sebeurčení. Realizací práva na sebeurčení je již výše zmiňované právo

---

²⁶ Declaration of Principles of International Law concerning Friendly Relations

na svobodu od koloniální nadvlády. Opak, tedy právo zůstat i nadále závislý, pokud se jedná o názor obyvatel daného teritoria, rovněž patří mezi příklady realizace práva na sebeurčení. Rozpad např. Československa, kdy mírovou cestou byly vytvořeny nové státy na území původního státu, lze rovněž označit za situaci, kdy došlo k realizaci práva na sebeurčení. v případě Bangladéše či Eritreji se jedná o sporné právo na oddělení. Můžeme sem ovšem zařadit i právo omezené autonomie či krátkodobé odtržení pro autonomní oblasti uvnitř konfederace, práva menšin v rámci většího politického subjektu a také právo zvolit si vlastní formu vlády. Znovusjednocení Německa po konci studené války můžeme také označit za konkrétní příklad realizace práva na sebeurčení. (Kirgis, 1994: 307)

Otázkou však zůstává, který z těchto příkladů je opravdu podle mezinárodního práva a který vyjadřuje pouze touhu určité skupiny. Právo na svobodu od koloniální nadvlády je jednoznačně zavedeným pravidlem mezinárodního práva, o ostatních případech se totéž říct nedá. (Kirgis, 1994: 308) Jak uvádí Kirgis, na právo na sebeurčení lze pohlížet jako na variabilní právo, které ovlivňuje kombinace různých faktorů. Za nejdůležitější faktory považuje míru destabilizace a to, do jaké míry zastupuje vláda daného území místní obyvatele. (Kirgis, 1994: 310) Ve vztahu OSN ke kvazi státům lze tuto variabilitu vypožorovat.

Jak uvedl v roce 1970 generální tajemník OSN U Thant, OSN nikdy neakceptovala odtržení části svého členského státu a nikdy to akceptovat nebude. Generální tajemník Boutros Boutros-Ghali zastával názor, že pokud by měla každá etnická, náboženská či jazyková skupina získat státní suverenitu, nedala by se roztržitost států nijak eliminovat a bylo by ještě obtížnější zajistit mír, bezpečnost a ekonomický blahobyt pro všechny. (Anderson, 2011: 11)

Mezinárodní společenství může využít několik možností, jak postupovat v případě konfliktu mezi neuznaným státem a jeho mateřským státem, od kolektivní vojenské pomoci mateřskému státu po různé druhy kolektivní podpory pro neuznaný stát. Již dříve jsem uváděla jako příklad zaniklého kvazi

státu Katangu a právě v tomto případě Katangy sehrála OSN důležitou roli. Když Katanga vyhlásila v červenci 1960 nezávislost, přijala Rada bezpečnosti rezoluci č. 161, jež naléhala na stažení belgických sil z Konga a povolila veškerá vhodná opatření k zabránění občanské války v Kongu a v krajním případě použití síly. Navzdory tomu, že se nejednalo o výslovný souhlas s ofenzivní vojenskou akcí, hrály síly OSN důležitou roli při porážce snah Katangy o nezávislost. (Anderson, 2011: 12)

3.1 OSN versus Somaliland

Navzdory somalilandskému statutu kvazi státu, by se dala spolupráce Somalilandu a OSN označit za intenzivní a velmi efektivní. Aby se Somalilandu podařila poválečná rekonstrukce co nejlépe, zapojila se jeho vláda do Rozvojového programu OSN (UNDP). Díky fungující vládě se Somalilandu lépe daří plnit Rozvojové cíle OSN. Ve snaze zlepšit poskytování základních služeb ve veřejných institucích skrze vzdělávání, budování institucionálních kapacit a reforem veřejného sektoru, zapojil UNDP Hargeisu (hlavní město Somalilandu), do budování Institutu veřejné správy v Somalilandu a vývoje jeho studijního plánu. (Jhazbhay, 2008: 73) Výsledkem byl vznik prvního Rozvojového plánu pro Severozápadní Somálsko (Somaliland). UNDP mimo jiné podporuje rozvoj somalilandských zákonodárných orgánů, studijní cesty pro somalilandské ženy ve vedoucích funkcích do Ugandy a podílel se rovněž na vytvoření katastru půdy pod správou ministerstva zemědělství. Právě provedení katastrálních měření v zemědělských oblastech eliminuje počet konfliktů o půdu. Co se týče měst, zasadil se UNDP např. o rekultivační práce městských budov. Využil rovněž zdrojů z Africké virtuální univerzity a jiných internetových zdrojů ke zřízení satelitní technologie na univerzitách v Hargeise a Amoudu. (Jhazbhay, 2008: 74)

Také vysoká hustota terciárního vzdělávání, jež zajišťuje obnovu institucionalizované občanské společnosti, je důležitým prvkem rekonstrukce

země. Vybudování takto husté sítě terciárního vzdělávání umožnila svou štedrou politikou vláda a finanční podpora ze zahraničí, především od Somalilandců v exilu. Vnější podpora je potřeba rovněž ve zdravotnictví, kde vzhledem k nedostatku zdrojů není vybudován komplexní systém zdravotní péče. V oblasti zdravotnictví a školství se v Somalilandu angažuje UNICEF. (Jhazbhay, 2008: 80) Během postkonfliktní rekonstrukce Somalilandu muselo přirozeně dojít také k rekonstrukci policejních sil. Důležitou roli zde sehrála centrální policejní škola v Mandheeru, kterou v roce 1999 dokonce navštívil nezávislý expert OSN. (Jhazbhay, 2008: 64)

Somalilandci z diaspory region podporovali nejen finančně, ale někteří z nich do Somalilandu přijeli a v podstatě zajistili většinu pracovní síly v rozvojové a humanitární oblasti v celém regionu. OSN a mezinárodní vládní i nevládní organizace spolupracovaly na rekonstrukčních a rozvojových projektech se Somalilandem, především kvůli velmi špatné a komplikované situaci na jihu Somálska. Somaliland si s mezinárodním společenstvím vybudoval velmi zvláštní vztah, neboť mezinárodní společenství sice Somaliland neuznalo, ale z toho, co již bylo řečeno, celkem jasně vyplývá, že nemůže jeho přítomnost ignorovat. Tuto tendenci lze vyzorovat u chování OSN. Na politické úrovni je OSN zavázána jednat s uznaným Somálskem, v praxi při realizaci rozvojových projektů jedná se Somalilandem. Tento fakt potvrzuje i zpráva Rady bezpečnosti z června 2004, jež konstatuje, že pro realizaci operací je bezpečnější sever Somálska než jih země. Právě relativní bezpečnost přesvědčila UNDP, aby zde zakotvil svůj podpůrný program veřejné správy pro somálský region. Díky tomuto chování mezinárodních organizací se zdá, že je stabilita Somálska spjata s vývojem v Somalilandu. Kapacity a stabilita tedy de facto udělují Somalilandu určitou míru mezinárodního uznání. (Jhazbhay, 2008: 87) Politický úřad OSN pro Somálsko (UNPOS) můžeme pokládat za příklad

operace, jež je zaměřená na Somálsko, ale velká část zaměstnanců sídlí v Somalilandu.²⁷

Se Somalilandem spolupracuje také Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC). V roce 2011 navštívil předseda UNODC Somaliland, kde se setkal s prezidentem Ahmedem Mahamedem Mohamoudem a ministrem spravedlnosti Ismailem Muumin. Důvodem setkání byl boj proti pirátství ve východní Africe, které v posledních desetiletích ohrožuje námořní obchod u somálského pobřeží. Kromě podpory somalilandských autorit v boji proti pirátství, se bude UNODC snažit nalézt způsoby, jimiž by se daly vyřešit základní příčiny způsobující pirátství. UNODC se zavázal, že pomůže Somalilandu posílit schopnost orgánů stíhat zajaté piráty. V listopadu 2010 byla v Hargeise otevřena zrekonstruovaná věznice, jako součást boje UNODC proti pirátství.²⁸

V neposlední řadě je důležité zmínit velmi intenzivní spolupráci Somalilandu s Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR). Somálsko je jedním z míst, kde se mísí několik migračních toků, UNHCR tak zvyšuje počet kvalifikovaných pracovníků v Somalilandu i v Puntlandu²⁹. Zároveň podporuje rozvoj místní infrastruktury, kvůli pašování a obchodu s lidmi potřebuje mít k dispozici větší množství hraniční a pobřežní policie.³⁰

Od 90. let pomáhá UNHCR v Somalilandu mimo jiné navrátilivším se uprchlíkům, většinou se jedná o ženy. Pomáhá zde budovat školy, policejní stanice a také nalézat lidem zdroje příjmů a navracet se zpět do normálního života. Velmi se osvědčil program půjček pro ženy. Ženy se ukázaly jako velmi spolehliví dlužníci, kteří plní své povinnosti a splátky splácí včas. UNHCR se zároveň snaží o vybudování vztahů mezi ženami v jednotlivých vesnicích, což

---

²⁷ UN. Newsletter of the UN Political Office for Somalia (<http://www.un.org/wcm/content/site/undpa/main/video>, 31. 3. 2012).

²⁸ UN News Centre (2011): UN anti-crime office helps build Somaliland's capacity to tackle maritime policy (<http://www.un.org/apps/news/storyAr.asp?NewsID=37939&Cr=piracy&Cr1=>, 31. 3. 2012).

²⁹ Puntland je region na severovýchodě Somálska. Za autonomní oblast byl Puntland prohlášen v roce 1998. [BBC. Puntland profile. 9. 12. 2011 (<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-14114727>, 7. 4. 2012).]

³⁰ UNHCR. 2012 UNHCR country operations profile - Somalia (<http://www.unhcr.org/cgi-bin/textis/vtx/page?page=49e483ad6&submit=GO>, 30. 3. 2012).

může později ulehčit jejich ochranu před před časnými manželstvími či sexuálním mrzačením.³¹

3.2 OSN versus Severní Kypr

Přístup OSN k Severokyperské turecké republice je velmi odlišný od přístupu k Somalilandu. Otázkou Kypru se Valné shromáždění OSN začalo zabývat 17. prosince 1954, konkrétně se jednalo o rezoluci č. 814. (Coufoudakis, 1976: 457) Kyperští Řekové vnímali OSN jako nejlepší politické fórum a doufali, že pomůže ochránit kyperskou suverenitu a územní integritu proti jakékoliv případné turecké invazi. Kypr souhlasil s přítomností Mírových sil OSN na Kypru (UNFICYP), které byly financovány a obsazeny převážně členy NATO. (Coufoudakis, 1976: 463)

Peacekeepingová mise UNFICYP byla zřízena Radou bezpečnosti v roce 1964, aby zabránila bojům mezi kyperskými Řeky a kyperskými Turky. V reakci na konflikt v roce 1974 došlo k rozšíření mandátu. Situace na Kypru nebyla doposud vyřešena, UNFICYP tedy zůstává na ostrově, dohlíží na příměří, udržuje nárazníkovou zónu, provádí humanitární činnost a podporuje zprostředkovatelské mise generálního tajemníka.³²

Mise byla zřízena až poté, co selhaly všechny pokusy o obnovení míru. O její zřízení požádala Velká Británie a Kyperská republika. Mandát UNFICYP byl Radou bezpečnosti pravidelně prodlužován a působí zde dodnes. Hlavním důvodem přítomnosti složek OSN v oblasti je politická situace. Po turecké intervenci v roce 1974 vyzvala Rada bezpečnosti obě strany k příměří a stala se prostředníkem pro jednání mezi Řeckem, Tureckem a Velkou Británií. Určité de facto příměří se díky OSN podařilo vyjednat a vstoupilo v platnost 16. srpna 1974. Po rozšíření mandátu UNFICYP vznikla na ostrově mírové linie a nárazníková zóna, jež dohromady zabírají asi 3% z celkového území. Právě

---

³¹ UNHCR (2007). UNHCR helps female returnees regain financial autonomy in Somaliland (<http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/searchpage=search&docid=45a3c2e24&query=somaliland>, 30. 3. 2012).

³² UN. Contributing to a political settlement in Cyprus (<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unficypr/>, 30. 3. 2012).

přísné dodržování statusu quo v nárazníkových zónách přispělo k prevenci opakování boje.³³

UNFICYP se snažil udržet dohled a příměří jak prostřednictvím systému pozemních pozorovacích míst, tak např. ze vzduchu. Do činnosti UNFICYP patřilo rovněž čištění minových polí nacházejících se v nárazníkové zóně. Civilní policie OSN rovněž spolupracuje s policií Kyperské i Severokyperské turecké republiky. V roce 2003 došlo v návaznosti na otevření přechodů ze Severokyperské turecké republiky k navýšení osob v policejních složkách. Úkolem složek OSN bylo zajištění bezpečného průchodu nárazníkovou zónou, avšak otevřením hranice došlo k nárůstu případů vyžadujících asistenci UNFICYP i mimo tyto zóny. OSN se snaží o co největší obnovení normálního civilního života v oblasti nárazníkových zón. Co se týče humanitární pomoci, pomáhá UNFICYP kyperským Řekům žijícím v severní části ostrova a kyperským Turkům žijícím na jihu, zároveň se snaží udržovat jejich kontakt s rodinami žijícími na opačné straně ostrova. Při pomoci vysídleným osobám UNFICYP spolupracuje s UNHCR a podílí se na projektech UNDP, zahrnujících obě skupiny obyvatel.³⁴

OSN se daří udržovat na Kypru příměří, míru mezi oběma stranami se ovšem zatím dosáhnout nepodařilo. Od roku 1975 se generální tajemníci a jejich zvláštní zástupci snaží najít řešení, které by bylo přijatelné pro obě strany. Od roku 1990 došlo k zintenzivnění úsilí, díky čemuž se spor podařilo alespoň částečně urovnat. Pod záštitou generálního tajemníka proběhly v letech 1999 a 2003 rozhovory mezi zástupci Kyperské a Severokyperské turecké republiky, neboť bez přítomnosti třetí strany by mezi oběma zneprátelenými skupinami nedošlo k žádné dohodě. Generální tajemník poté vypracoval plán pojmenovaný „*Základ pro celkové urovnání kyperského problému*“, pro který získal plnou podporu Rady bezpečnosti. Cílem generálního tajemníka je

---

³³ UN. UNFICYP Background (<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unficy/background.shtml>, 29.3. 2012).

³⁴ UN. UNFICYP Background (<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unficy/background.shtml>, 29.3. 2012).

znovusjednocení ostrova. V roce 2004 došlo opět ke zprostředkovanému setkání zástupců kyperských Turků a Řeků. Podle generálního tajemníka s plánem obě strany souhlasily. K dohodě však nakonec nedošlo. V roce 2008 došlo k nejnovějšímu pokusu o vyřešení kyperského problému s cílem dosažení dohody mezi oběma stranami. Návrhem bylo ustanovit federaci, kde by si byly obě skupiny politicky rovné a na mezinárodní scéně by vystupovaly jednotně. I tento pokus však selhal.³⁵

---

³⁵ UN. UNFICYP Background (<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unficyp/background.shtml>, 29.3. 2012).

Závěr

Cílem práce bylo popsat postavení kvazi států na současné mezinárodní scéně a zachytit chování OSN k těmto politickým entitám. Práce zároveň hledala odpověď na otázku, jaké je postavení kvazi států v současném mezinárodním systému a jakým způsobem jej ovlivňují.

Převzetím typologie P. Kolstøho došlo k jasnému vymezení toho, co je kvazi stát a tudíž i toho, jaké politické entity budou předmětem práce. Kolstø definuje kvazi státy jako politické entity, které splňují většinu či všechny faktické znaky státnosti, ale nejsou uznány mezinárodním společenstvím jako nezávislý stát. Politické vedení kvazi státu kontroluje většinu území, na které si dělá nárok a usiluje o mezinárodní uznání. Minimální délka, po kterou kvazi stát o nezávislost usiluje, jsou dva roky, a to z toho důvodu, aby se vyloučily krátkodobé excesy. Jak Somaliland, tak Severní Kypr splňují Kolstøho podmínky pro kvazi stát. Vlády Somalilandu i Severního Kypru kontrolují většinu území, na které se činí nárok. Ani jedna z těchto entit není uznána mezinárodním společenstvím jako suverénní stát, ale obě o tento status usilují. Rovněž můžeme říci, že se ani u jednoho z případů nejedná o krátkodobou snahu.

V současnosti již vznik každého nového státu znamená buď zmenšení, nebo rozpad stávajícího státního útvaru. Zde pak dochází k dilematu, zda upřednostnit právo národa na sebeurčení či zachovat status quo. Uznání nového suverénního státu tak není pouze otázkou mezinárodního práva, ale stává se v podstatě nástrojem politiky suverénních států. Při rozhodování o uznání nově vzniklých států totiž jedná s ohledem na vlastní zájmy. Proto může nastat situace, kdy není politická entita uznána mezinárodním společenstvím, a to navzdory tomu, že splní veškerá právní kritéria suverénního státu.

Stejně jako mezi suverénními státy existují i mezi kvazi státy rozdíly. Pokud je kvazi stát slabý nebo je jeho mateřský stát příliš silný, vstupuje do hry vnější patron. Tento vnější patron je většinou již existující suverénní stát, jenž kvazi státu různými způsoby pomáhá přežít. Dalo by se říci, že je jakýmsi garantem přežití kvazi státu. Patronske státy však většinou tento kvazi stát

využívají pouze k projekci vlastní moci či jako nástroj své zahraniční politiky např. vůči mateřskému státu.

Jako jakýsi kolektivní patron však mohou fungovat i mezinárodní organizace, jež zprostředkovávají vyjednávání a vysílají peacekeepingové mise. Navzdory neuznání státu mezinárodním společenstvím, mohou mezinárodní organizace pomáhat kvazi státům přežít. Hlavním cílem všech kvazi států je dosažení úplné ústavní nezávislosti a získání všeobecného mezinárodního uznání jako suverénní stát. Navzdory tomu, že nejsou dostatečně silné, se kvazi státy snaží navazovat vztahy s ostatními státy. Kvůli absenci vnější suverenity se nemohou stát členy organizací fungujících na mezivládní bázi. Mnoho organizací však nemá členství podmíněné statutem suverénního státu, např. se jedná o uskupení APEC či WTO.

Mezinárodní společenství většinou vnímá kvazi státy velmi negativně a dokonce je někdy považuje za bezpečnostní hrozbu pro celý mezinárodní systém. Kvazi státy a jejich existence bezpochyby ovlivňuje mezinárodní prostředí. Ovlivňují hlavně dění v regionu, ve kterém se nachází, samotná jejich existence totiž ovlivňuje vztahy ostatních států v regionu na základě toho, zda kvazi stát tolerují či nikoliv.

Téměř všechny kvazi státy ovlivňují či ovlivnily mezinárodní dění v oblasti konfliktů. Tento fakt samozřejmě plyne ze skutečnosti, že vznik a existence kvazi států jsou spojeny s vnitrostátním či mezistátním násilím. Co se týče bezpečnosti, mohou mít kvazi státy na mezinárodní scénu pozitivní dopad. Existence kvazi státu je pozitivní za předpokladu, že dokáže zajistit lepší distribuci bezpečnosti a veřejných statků uvnitř území než původní domovský stát.

I když nejsou kvazi státy uznané, mnoho států či suverénních aktérů s nimi obchoduje. Toto je většinou problém pro mateřské státy kvazi států, které tak mohou ztratit oblast bohatou na suroviny, což zasáhne jejich ekonomiku. Kvazi státy tak vlastně ovlivňují celé mezinárodní společenství. To, že kvazi stát profituje z mezinárodního obchodu a suverénní stát o peníze přichází, nepřímo

vyvolává větší požadavky na mezinárodní společenství. Pokud totiž suverénní stát přichází o své příjmy, musí mezinárodní společenství tomuto státu poskytnout větší finanční pomoc, než jakou by poskytovalo v situaci, kdy by stát tyto příjmy měl.

Somaliland je příkladem kvazi státu, který nemá vnějšího patrona a zároveň je mnohem silnější a stabilnější než jeho mateřský stát. Somaliland je příkladem fungujícího kvazi státu, který se hlásí k ideálům demokracie. Jeho netypické uspořádání, v němž formální a neformální prvky koexistují v různých nově vznikajících útvarech, jejichž součástí mohou být i jevy obvykle označované jako klientelismus či klanová politika, je považováno za nový druh politického systému. Somaliland je rovněž příkladem toho, že kvazi státy ovlivňují mezinárodní systém a hrají na mezinárodní scéně svou specifickou roli. Zdejší dění je totiž velmi pečlivě sledováno téměř všemi aktéry mezinárodního systému. Vláda Somalilandu aktivně bojuje proti mezinárodnímu terorismu a pirátství a snaží se budovat dobré vztahy s ostatními státy a mezinárodními organizacemi. Somaliland hostí mezinárodní delegace a má své kontaktní úřady v několika zemích světa, včetně USA a Velké Británie. I přes svůj statut kvazi státu navazuje Somaliland vztahy se suverénními státy. O jeho postavení v mezinárodním systému vypovídá také jednání USA, které předaly vězně z Guantánama somalilandské vládě. Somaliland je příkladem, kdy se o uznání nového státu rozhoduje na základě politických strategií a ne podle práva. Jak už bylo řečeno výše, Somaliland se snaží velmi výrazně přispívat k mezinárodní bezpečnosti a tím si budovat dobré jméno. Zároveň se v rámci regionu jedná o stabilní území.

V teoretické části práce je mezi kvazi státy zmíněn také Jižní Súdán. Pokud se podíváme na jeho historii, je zde možné spatřovat jistou paralelu se Somalilandem. Jižní Súdán byl stejně jako Somaliland britskou kolonií, z níž však v průběhu dekolonizace nevznikl samostatný stát. Obě politické jednotky utvořily společný stát s jedním ze svých sousedů. Politické elity obou nově vzniklých států začaly postupně jak Jižní Súdán, tak Somaliland utlačovat, což

vyvrcholilo občanskou válkou. Somaliland i Jižní Súdán poté vyhlásily jednostranně nezávislost. V případě Jižního Súdánu se podařilo dosáhnout dohody a v roce 2011 vznikl nezávislý suverénní stát Jižní Súdán. Nabízí se tedy otázka, zda tento krok může Somaliland ještě více povzbudit k boji o získání suverenity. Somaliland se sice může cítit povzbuzen úspěchem Jižního Súdánu, konečné rozhodnutí však stejně nakonec zůstává na mezinárodním společenství a jeho nejvýznamnějších aktérech. Jižní Súdán na rozdíl od Somalilandu uzavřel po občanské válce velmi výhodnou mírovou smlouvu s vládou v Chártúmu. Tato dohoda udělovala Jižnímu Súdánu určitou autonomii s tím, že po šesti letech dojde k referendu, ve kterém se sami obyvatelé rozhodnou, zda vytvoří samostatný stát či nikoliv. U Somalilandu žádná taková dohoda nevznikla, a tudíž jsou jeho šance i přes veškeré úsilí mnohem nižší.

Severní Kypr je, pokud jde o postavení v mezinárodním systému, v porovnání se Somalilandem ve značně odlišné pozici. Na rozdíl od Somalilandu se jedná o kvazi stát s vnějším patronem, jímž je Turecko. Již od počátku vzniku sporu mezi kyperskými Řeky a kyperskými Turky je zde patrné soupeření nejen mezi oběma kyperskými etniky, ale rovněž mezi dvěma vnějšími státy, Řeckem a Tureckem, potažmo Kyperskou republikou a Tureckem. Pravděpodobně i proto se o situaci na ostrově velmi zajímá celé mezinárodní společenství. Dalo by se říct, že vznikem Severokyperské turecké republiky se komunita kyperských Turků stala oficiálně závislá na pomoci Turecka. Severní Kypr je využíván k projekci moci Turecka v celém regionu. Od roku 2004 je patrné oslabení působení Turecka na Severním Kypru. Tento vývoj však ještě více zdůraznil ekonomickou nestabilitu a celkovou slabost Severokyperské turecké republiky. Mezinárodní dění je spíše než chováním Severního Kypru ovlivňováno jeho samotnou existencí, jež způsobuje především napjaté vztahy mezi Řeckem a Tureckem a komplikuje vztahy mezi Tureckem a celou Evropskou unií.

Ačkoliv mohou být členy OSN pouze suverénní státy, je i pro kvazi státy důležité s OSN spolupracovat. OSN totiž může pomoci k zániku kvazi státu nebo

naopak s kvazi státem spolupracovat a tím se v podstatě stát jeho patronem. V práci je toto tvrzení podloženo dvěma případy. Jako první je zmíněna Katanga, která by mohla sloužit jako příklad kvazi státu, jenž s OSN nespolupracoval. Síly OSN pak sehrály významnou roli při porážce jejích snah o nezávislost. Příkladem kvazi státu, jenž si uvědomuje důležitost spolupráce s OSN, je Somaliland. Somaliland s OSN velmi efektivně spolupracuje, zapojil se např. do Rozvojového programu OSN. Zájem o spolupráci je patrný také ze strany OSN, jež sice na politické úrovni jedná s uznaným Somálskem, avšak s realizací projektů spoléhá na Somaliland. Tímto chováním Somalilandu uděluje určitou míru mezinárodního uznání. Tyto dvě strany spolupracují i v oblasti boje proti pirátství či při pomoci uprchlíkům. V Severním Kypru se OSN spíše snaží udržet mír a stabilizovat celou oblast. Zájmem OSN je rovněž vyřešit celý konflikt. O vzájemně prospěšné spolupráci, jako v případě Somalilandu, se hovořit nedá.

Severní Kypr a Somaliland představují dva kvazi státy, každý z nich však užívá jiného postavení v mezinárodním systému. Zatímco Somaliland prokazatelně ovlivňuje více méně kladně mezinárodní dění, Severní Kypr představuje spíše hrozbu pro mezinárodní bezpečnost. Se Somalilandem mezinárodní společenství vyjednává, Severní Kypr je pro mezinárodní společenství spíše přítěž.

Na základě této práce je možné říci, že obecně existence kvazi států má vliv na mezinárodní systém. Nedá se však jednoznačně určit, zda je jejich vliv pozitivní či negativní. To, jaké postavení a vliv na mezinárodní společenství kvazi stát má, ovlivňuje řada faktorů. Jejich postavení závisí mimo jiné na vztahu OSN k danému kvazi státu. Každý jednotlivý kvazi stát může postoj OSN pozitivně ovlivnit tím, že organizaci respektuje a spolupracuje s ní. Postavení kvazi státu je dále ovlivněno např. vztahem s nejvýznamnějšími aktéry mezinárodního společenství. Postavení a vliv kvazi státu v neposlední řadě bezpochyby závisí i na jejich samotném chování.

Zdroje

Literatura

Anderson, L. (2011). Reintegrating Unrecognized States: Internationalizing Frozen Conflicts (http://wright.academia.edu/liamanderson/Papers/128243/Reintegrating_Unrecognized_States_Internationalizing_Frozen_Conflicts, 28.3. 2012)

Bahcheli, T. – Carley, P. – Coloumbis, T. A. (1997). Greek-Turkish Relations and U.S. Foreign Policy. *Peaceworks*. No. 17.

Bahcheli, T. – Noel, S. (2010). The Political Evolution of Northern Cyprus and its Effect on Turkish-Cypriot Relations with Turkey. *The Cyprus Review*. Vol. 22, No. 2, s. 139 – 148.

Bell-Fialkoff, A. (2003). Etnické čistky: Bosna, Kypr, Karabach, Kosovo, Palestina, bývalý Sovětský svaz, Rwanda a Burundi, Srí Lanka, Transylvánie, Ulster. (Praha: Práh).

Cabada, L. (2007a). Politické systémy Kypru. In: Šanc, D. – Ženíšek, M. a kol., *Commonwealth, politické systémy*. (Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk), s. 199 – 215.

Cabada, L. (2007b). Rozpad a budování státu: případová studie Bosny a Hercegoviny. In: Waisová, Š. a kol., *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. (Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk), s. 103 – 122.

Caplin, J. (2009). Failing the State. Recognizing Somaliland. *Harvard International Review*. Vol. 31, No. 1, s. 9 – 10.

Caspersen, N. (2008). From Kosovo to Karabakh: international responses to de facto states. *Südosteuropa*. Vol. 56, No. 1, s. 58 – 83.

Coufoudakis, V. (1976). United Nations Peacekeeping and Peacemaking and the Cyprus Question. *The Western Political Quarterly*. Vol. 29, No. 3, s. 457 – 473.

Dobronravin, N. A. (2011). Maritime Policies of Unrecognized States and Subnational Actors: Back to the Middle Ages? *World International Studies Committee*. 2010 (<http://www.wiscnetwork.org/porto2011/papers.phpsearch=Maritime+Policies+of+Unrecognized&submit=Search>, 5.3.2012)

Farley, B. R. (2010). Calling State a State: Somaliland and International Recognition. *Emory International Law Review*. Vol. 24, No. 2, s. 777 – 820.

Fukuyama, F. (2004). *Budování státu podle Fukuyamy*. (Praha: Alfa Publishing).

Hadjipavlou-Trigeorgis, M. – Trigeorgis, L. (1993). Cyprus: An Evolutionary Approach to Conflict Resolution. *The Journal of Conflict Resolution*. Vol. 37, No. 2, s. 340 – 360.

Hanáčková, M. – Táborská, M. (2009). Občanská válka na Srí Lance po čtvrtstoletí končí. *Český rozhlas*. 17. 5. 2009 (http://www.rozhlas.cz/zpravy/zahranici/_zprava/583364, 4. 4. 2012).

Honzák, F. – Pečenka, M. (1998). Státy a jejich představitelé (<http://libri.cz/databaze/staty/podlist.php?id=391>, 10. 2. 2012).

Jackson, R. H. (1990). Quasi-states: sovereignty, international relations, and the Third World. (Cambridge: Cambridge University Press).

Jhazbhay, I. (2008). Somaliland's post-war reconstruction: Rubble to rebuilding. *International Journal of African Renaissance Studies*. Vol. 3, No. 1, s. 59 – 93.

Jihlavec, J. (2007). Taxonomie slabé státnosti. In: Waisová, Š. a kol., *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. (Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk), s. 19 – 35.

- Karaman, D. – Mihci, H. (2009). An Assessment of Output Performance in Northern Cyprus. *South East European Journal of Economics and Business*. Vol. 4, No. 1, s. 21 – 35.
- Kirgis, F. L. (1994). The Degrees of Self-Determination in the United Nations Era. *The American Journal of International Law*. Vol. 88, No. 2, s. 304 – 310.
- Kolstø, P. (2006). The Sustainability and Future of Unrecognized Quasi-States. *Journal of Peace Research*. Vol. 43, No. 6, s. 723 – 740.
- Lewis, I. M. (1989). The Ogaden and the Fragility of Somali Segmentary Nationalism. *African Affairs*. Vol. 88, No. 353, s. 573 – 579.
- Mikeš, P. (2007). Somaliland na cestě k nezávislosti. *Mezinárodní politika*. Vol. 31, No. 5, s. 33 – 34.
- Pegg, S. (1998). *De Facto States in the International System*. [Working paper, No. 21] (University of British Columbia. Institute of International Relations).
- Peterson, M. J. (1982). Political Use of Recognition: The Influence of the International System. *World Politics*. Vol. 34, No. 3, s. 324 – 352.
- Piknerová, L. (2009). Deviantní podoby státnosti – příklad kvazi států. *Acta Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni*. Vol. 5, No. 3, s. 259 – 274.
- Popescu, N. (2006). Outsourcing de facto statehood: Russia and the Secessionist Entities in Georgia and Moldova. *CEPS Policy Briefs*. No. 109 (<http://www.policy.hu/npopescu/publications/06.07.20%20CEPS%20Policy%20Brief%20109%20Outsourcing%20de%20facto%20statehood%20109.pdf>, 20.2.2012).
- Renders, M. – Terlinden, U. (2010). Negotiating statehood in hybrid political order: the case of Somaliland. *Development and Change*. Vol. 41, No. 4, s. 723 – 746.

Riegl, M. (2010). Terminologie kvazistátů. *Acta Politologica*. Vol. 2, No. 1, s. 57 – 71.

Scheu, H. Ch. (2008). Vznik nového státu a jeho uznání v mezinárodním právu. *Mezinárodní politika*. Vol. 32, No. 4, s. 4 – 5.

Sørensen, G. (2005). *Stát a mezinárodní vztahy*. (Praha: Portál).

Spyroglou, V. (2005). Turkey Strengthens Its Forces in Northern Cyprus. But Why?. *Defense and Foreign Affairs Strategic Policy*. Vol. 33, No. 11/12, s. 10 – 12.

Stanislawski, B. H. (2008). Para-States, Quasi-States, and Black Spots: Perhaps Not States, but Not „Ungoverned Territories,“ Either. *International Studies Review*. Vol. 10, No. 2, s. 366 – 396.

Šmíd, T. – Vařura, V. (2009). Teoretické vymezení a konceptualizace fenoménu slabých a selhávajících států. *Mezinárodní vztahy*. Vol. 44, No. 2, s. 44 – 64.

Theophanous, A. (2000). Prospects for Solving the Cyprus Problem and the Role of the European Union. *Publius*. Vol. 30, No. 1, s. 217 – 241.

Turková, Z. (2011). Turecko znovu pohrozilo zmrazením vztahů s EU kvůli před sednictví Kypru. *Český rozhlas*. 18. 9. 2011 (http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/949711, 20.3.2012).

Waisová, Š. (2007). Úvod. Rozpadlé a rozpadající se státy jako vývojová větev státnosti. In: Waisová, Š. a kol., *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. (Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk), s. 7 – 16.

Walls, M. (2009). The Emergence of Somali State: Building Peace from Civil War in Somaliland. *African Affairs*. Vol. 108, No. 432, s. 371 – 389.

Prameny

African Union. Constitutive Act of African Union. 11. 7. 2000 (http://www.au.int/en/sites/default/files/ConstitutiveAct_EN.pdf, 7. 4. 2012).

BBC. Cyprus begins controversial oil and gas drilling. 19. 9. 2011 (<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-14968737>, 20.3.2012).

BBC. Puntland profile. 9. 12. 2011 (<http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-14114727>, 7. 4. 2012).

CIA: The World Factbook. South Sudan (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/od.html>, 1. 4. 2012).

Encyklopædia Britannica. Cyprus (<http://www.britannica.com/bsp/media-view/1297/1/0/0>, 1. 4. 2012).

Encyklopædia Britannica. Eastern Africa: imperial partitions, late 19th and early 20th centuries (<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/80347/British-Somaliland>, 1. 4. 2012).

Encyklopædia Britannica. Somaliland (<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/553919/Somaliland>, 1. 4. 2012).

Federal Research Division. A country study: Somalia (<http://memory.loc.gov/frd/cs/sotoc.html>, 17. 3. 2012).

The European Union. Somaliland: EU Commissioner Andris Piebalgs announces more support for stability and regional cooperation (http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/piebalgs/headlines/news/2011/07/20110706_en.htm, 11.3.2012).

The University of Texas at Austin. Ethnic groups (http://www.lib.utexas.edu/maps/africa/somalia_ethnic_grps_2002.jpg, 1.4. 2012).

UN. Contributing to a political settlement in Cyprus (<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unficyp/>, 30.3. 2012).

UN. Newsletter of the UN Political Office for Somalia (<http://www.un.org/wcm/content/site/undpa/main/video>, 31. 3. 2012).

UN. UNFICYP Background (<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unficyp/background.shtml>, 29.3. 2012).

UN News Centre (2011). UN anti-crime office helps build Somaliland's capacity to tackle maritime piracy (<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=37939&Cr=piracy&Cr1=>, 31. 3. 2012).

UNHCR. 2012 UNHCR country operations profile - Somalia (<http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/page?page=49e483ad6&submit=GO>, 30. 3. 2012).

UNHCR (2007). UNHCR helps female returnees regain financial autonomy in Somaliland (<http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/search?page=search&docid=45a3c2e24&query=somaliland>, 30.3. 2012).

United States Bureau of Citizenship and Immigration Services. Somalia: Somali National Movement from its inception through the present (<http://www.unhcr.org/refworld/country,,USCIS,,SOM,,3ae6a6b5f,0.html>, 19. 3. 2012).

USLegal, Inc. Jus Cogens & Legal Definition (<http://definitions.uslegal.com/j/jus-cogens/>, 28. 3. 2012).

Resumé

Origin of the modern state we can find in the 17th century in connection with Peace of Westphalia and in the 20th century in connection with economic growth and social changes. Modern state refers to politically centralized entity with stable boundaries, definite territory, strong internal and external sovereignty, and with ability to create and distribute public possessions. Various forms of statehood are the result of the long-time evolution. In the current international system exist many countries which don't comply with standards of the classical modern state. Quasi-state is one of the deviant form of statehood.

This bachelor thesis is about quasi-states in the current international system. The methodology of the work is description and also two case studies (case study of Somaliland and case study of the Northern Cyprus). This bachelor thesis consists of three main parts. The main goal of the thesis is to describe position of quasi-states, and to answer if they have any influence on the international system.

The first part describes evolution of statehood and various forms of statehood. There is also a description of the phenomenon of quasi-states. These entities are divided into two separate groups: quasi-states with external patronage and quasi-states without external patronage. We can find there concrete examples of quasi-states. This bachelor thesis proceeds from Pål Kolstø and his conception of quasi-states.

In the second part addresses the position of quasi-states in the current international system. It focuses on the two concrete countries. The first country is Somaliland which hasn't external patronage. The second is Northern Cyprus that has external patronage, turkey. We can find there origin of these states and the current situation.

The last part describes behavior of the United Nations to quasi-states generally. Then we can find there description of concrete cooperation of the United Nations with Somaliland and the Northern Cyprus.

Přílohy

Příloha 1: Somálské klany

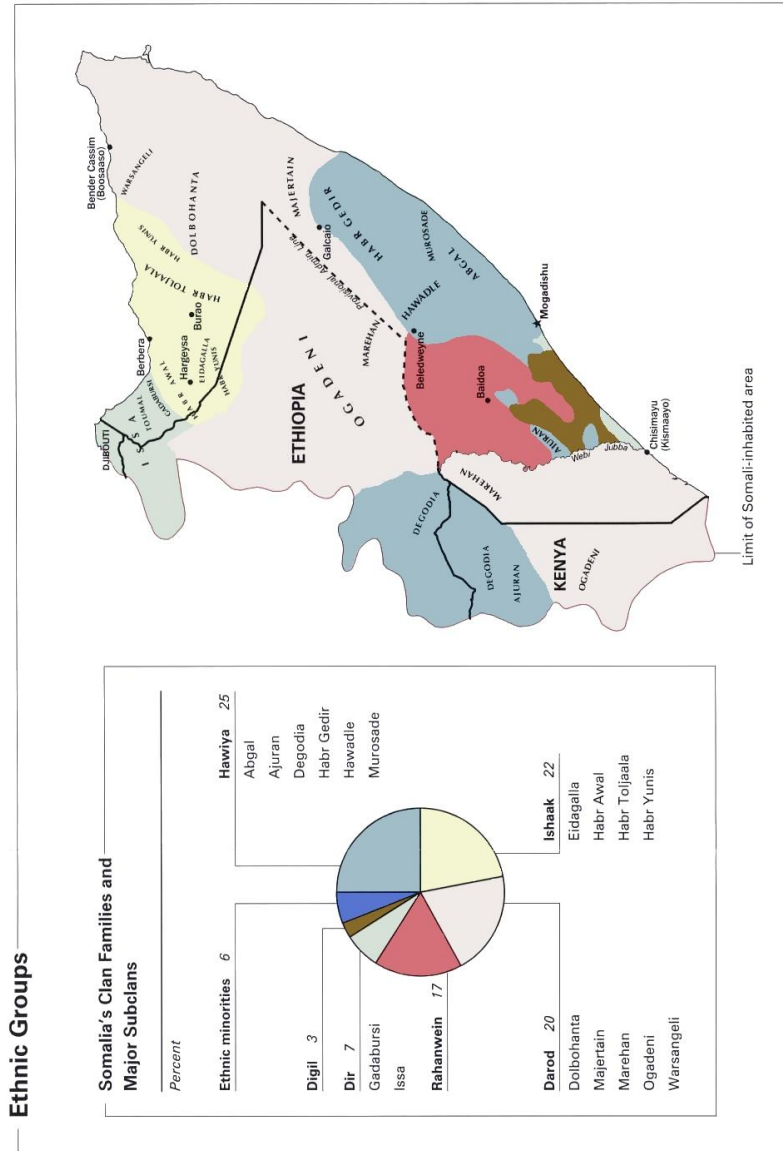
Příloha 2: Koloniální rozdělení

Příloha 3: Mapa Somálska

Příloha 4: Mapa Kypru

Příloha 1

Somálské klany

Zdroj: http://www.lib.utexas.edu/maps/africa/somalia_ethnic_grps_2002.jpg, 1. 4. 2012.

Příloha 2

Koloniální rozdělení

Zdroj: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/80347/British-Somaliland,1.4>. 2012.

Příloha 3

Mapa Somálská

Zdroj: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/553919/Somaliland>, 1. 4. 2012.

Příloha 4

Mapa Kypru

Zdroj: <http://www.britannica.com/bps/media-view/1297/1/0/0>, 1. 4. 2012.